

RAJ TAMÁS FÓRABBI ZCL.

A negyedik nemzedék

A széderesti elbeszélés, a Haggáda négy fiúról tesz említést. A Tórában ugyanis négyszer fordul elő a jól ismert parancs („meséld el gyermekednek”), amely az ünnepi vacsora alapját képezi, s mind a négyszer kissé másként. Ebből a Haggáda azt következteti, hogy a Tóra voltaképpen négy fiúról, négyféle embertípusról szól. Gyermkeink ugyanis – akárcsak a felnőttek – mind másként kérdeznak, más-más képességekkel rendelkeznek, más-más hozzáállást tanúsítanak szüleikkel, múltjukkal,

A harmadik fiút naivnak mondja a Haggáda. Kérdése ugyanis – az egyszerű ember szokásos megnyilatkozásával – mindössze így hangzik: „mi ez?” A széderesti elbeszélés-könyv szerint erre – bibliai mondatokkal – így kell válaszolnunk: „erős kézzel vezetett ki bennünket az Örökkévaló Egyiptomból, a szolgaság házából”. A primitív gondolkodású ember ugyanis – sajnos – csupán az „erős kéz” politikáját tudja megérteni, csak a tekintélyt képes tisztelni, lelke szolgálatra szegődött.

dezni sem tud”: nincsenek emlékei, mint szüleinek, s persze nem gyakorolja, nem érti, és nem is ismeri a zsidó történelmet, a hagyományokat. Éppen ezért tartja kötelességünknek a Haggáda („te nyisd meg őt”), hogy megnyissuk, hogy érdeklődésüket fölkeltsük kérdésre bírjuk a fiatalokat.

Hiszen ha körültekintünk a világban, mindenütt ugyanezt tapasztaljuk: mintha az élet, a tudomány, a művészet szinte minden területén a „kérdezni sem tudó nemzedék” jelentkezne, amelyet sem neveltetése, sem emlékei nem tudnak irányítani, amely már sem hitében, sem gyakorlatában nem képes folytatni a múltat. S mégis, éppen ez az elveszettnek hitt „negyedik nemzedék” lesz képes újra felvenni a porba hullott stafétabotot, újraépíteni értékeit. Ám ne feledjük: a mi kötelességünk melléjük állni, segíteni őket e nem mindennapi újrakezdésben.

Érdekes, miként folytatódik a Haggáda szövege: „úgy gondolod, ráérsz várni, amíg feljön az Újhold (míg elérkezik az ideje)? Nem így van, hangzik a válasz, ezért mondja az Írás: „még aznap!” S ha úgy gondolod, nappal is elkezdheted? Tud meg, „éppen ezért”, vagyis „ha a kovászatlan kenyér és a keserű fű már ott van előtted”. Az újraépítés folyamatát minél előbb meg kell kezdeni, s a zsidó hagyományok elméletével és gyakorlatával egy időben. Hiszen – ahogyan a Talmud is fogalmaz – „aki csupán egyetlen lelket is megment, mintha az egész világot mentette volna meg”. S „aki valakit akár egyetlen mondatra, egyetlen szóra, vagy akár egyetlen betűre is megtanít, úgy tekintik, mintha ő maga hozta volna a világra”...

Ábrahám ősapánk álmában megjelent a későbbi zsidó történelem. A Mindenható megmutatta neki utódaik sorsát. „Az első héber” – a Biblia szerint – előre látta az egyiptomi szolgaságot és szabadulást, ami egyébként – jól tudjuk – ha kisebb mértékben is, de szinte minden zsidó nemzedék életében megismétlődött. „Hiszen – így olvassuk a Haggádban – nem csupán őseinket váltotta meg egykor az Örökkévaló, hanem valamennyiünket megváltott velük együtt.” Mintha Ábrahám álma rólunk is szólna. A Biblia szerint ugyanis – döbbenetes módon – így szól hozzá a Mindenható: vedor reviv jasúvu héná – „és a negyedik nemzedék visszatér ide...”

hagyományainkkal szemben. Így számukra is más-más módon kell közvetíteni a zsidó történelmet, az egyiptomi szolgaság és szabadulás jelentőségét.

A négy embertípus (a bölcs, a gonosz, a naiv és aki kérdezni sem tud) kiválasztása már önmagában is jól jellemzi a zsidó gondolkodást. Legfőbb értéknek a tudást tartja, a bölcsességet, amelyben a szakmai felkészültség megértő emberszerepével, segítőkészséggel párosul. Kellő érdeklődés és tudás nélkül vajmi nehéz gyakorolni a zsidó vallást. A bölcs fiú számára – így írja elő a Haggáda – töviről hegyire el kell magyarázni a szédereste minden előírását.

Ne higgyük, hogy a „gonosz” gyermek kevésbé felkészült, mint az előbbi: önmagában a tudás – ezt nap mint nap tapasztaljuk – nem teszi jobbá az embert, a technikai fejlődés sem vitte feltétlenül előbbre az emberiséget. A gonosz fiú tehát ismeri a törvényt, a hagyományokat, csak éppen nem tartja magáénak, szellemében elidegenedett tőle. „Mi ez a szolgálát számotokra?” – hangzik az általa felvetett bibliai kérdés. Szóval, terhes feladatnak éri az ünnepi emlékezést, s ami ennél is jellemzőbb, önmagát kivonja a közösségből. Nem saját magáról beszél, hanem így fogalmaz: „számotokra”. A Haggáda szerint a bibliai válasz is erre utal: „ezért tette velem az Örökkévaló, hogy kivezetett Egyiptomból” – velem, és nem vele: ha ott lett volna Egyiptomban, őt bizony nem váltotta volna meg az Örökkévaló. Ha így szólunk hozzá – véli a Haggáda magyarázata –, talán megérti, miért is fontos mindannyiunk számára a zsidó közösség, a múlt öröksége.

Nem véletlen, hogy a Tóra egyedül itt beszél „a szolgaság házaról”...

A negyedik fiú nem kérdez semmit: a Tórában itt ugyanis csupán a választ találjuk meg, a kérdés hiányzik. Az ilyen gyermek esetében – a Haggáda előírása szerint – „te nyisd meg őt”: kérdeve kifejtő módszer segítségével vagyunk kötelesek fölkeltenünk érdeklődését. Ahogyan a Bibliában olvassuk: „széld el fiadnak azon a napon, mondván, ezért tette velem az Örökkévaló, hogy kivezetett Egyiptomból”. Hiszen a csodálatos szabadulástörténet lényege éppen az, hogy okuljanak belőle az elkövetkező nemzedékek.

A négy fiú története – szerény véleményem szerint – nem csupán különféle embertípusok bemutatása, s nem is kizárólag a széderesti történet pedagógiai módszertanát foglalja magában, hanem egyfajta történelmi tanulással is szolgál, ami napjainkban különös jelentőséggel bír. A Haggáda – úgy vélem – négy egymást követő nemzedékről is szól, amelyek közül a negyedik éppen most érik felnőtté.

Nagyszüleink-dédszüleink (akik jobbára még a múlt században születtek) hagyományos nevelésben részesültek: ismerték a zsidó hagyományokat, és gyakorolták is azokat. Gyermkeik azonban már idegen szellemben nevelődtek: noha járatosak voltak a zsidó tudományban is, nem érezték azt magukénak.

A harmadik nemzedék (szüleink nemzedéke) odahaza még látta-átélte a zsidó szokásokat, ám fogalma sem volt azok mélyebb értelméről-jelentéséről, így számára a zsidóság inkább csak hangulati elemként, egyféle nosztalgiként őrződött meg. Ők a holokauszt szörnyű emlékeinek hordozói is, akik szolgáltra nevelődtek, akiket – kimondani is tragikus – csak az „erős kéz”, az antiszemitizmus pokla lökött vissza az egykönnyen elfelejtett zsidóság területére.

A negyedik nemzedék már „kér-

Mihez nem kell külön peszachi kósersági igazolás?

Peszách sokak kedvenc zsidó ünnepe.

A szabadságról szól, a nemzetvé válás és a zsidó öntudat első lépése. Ám az élmény nem csak spirituális, hiszen az ünnepnek nagyon szigorú vallásjogi elvárásai vannak. Szigorúan kósért kell enni. Ami még szigorúbb kóser, mint az egész évben, hiszen az ételekre „peszachi kósersági pecsét” kell, ami igazolja, hogy abban biztos nincsen erjedő, azaz kovászos. Ilyenkor még a konyhánkat is átöltöztetjük.

Ám sok ember ilyenkor – nagy igyekezetében – átesik a ló túloldalára, és felesleges szigorításokat vezet be.

Szeretnék most leírni 17 ételt, amelyekhez nem kell peszachi kósersági igazolás, azaz héberül: „hechser”.

Sütőpor: sima – azaz nem peszachi – hechserrel is fogyasztható.

Kakaópor: sima – azaz nem peszachi – hechserrel is fogyasztható, feltéve, ha sima, egyszerű kakaópor, minden színezés vagy ízesítés nélkül.

Kávét: az ízesítetlen, őrölt kávé egész évben érvényes hechserje jó peszáchkor. A „Taster’s Choice” instant kávé igazolás nélkül is fogyasztható, a többi igazolást igényel.

Tojás: minden tojás (a pasztörizált is) fogyasztható külön peszachi hechser nélkül.

Fagyasztott gyümölcs: ha nincs édesítve és nincs más hozzáadva, akkor nem igényel peszachi engedélyt.

Gyümölcslevek: a rabbiság által felügyelt – édesítés nélküli – gyümölcslevek fogyaszthatók peszáchkor, az üveges gyümölcslevekre külön peszachi engedély kell. (A Magyarországon kapható Rauch gyümölcsleveket *Schlesinger* rabbi felügyeli.)

Hús: ha kósersági igazolással bírnak (akár friss, akár fagyasztott) és

az eredeti csomagolásban vannak, akkor ezek egész évben kovászmentesek, tehát nem kell külön felügyelet peszáchra. Ez nem vonatkozik a darált húsról, amihez esetlegesen kiegészítőket tehetnek.

Tej: ahhoz a tejhez, amin egész évben kósersági pecsét van, nem kell külön peszachi felügyelet, ám sok alkalommal különböző vitaminokat tesznek bele, ami minimális veszélyt rejthet, ezért a tejet – lehetőség szerint – peszách előtt vegyük meg, mert a korábban megvásárolt áruk szigorúsága enyhébb, mint a peszách (fél)ünnepe alatt megvásárolt áruké.

Magok: egész vagy fejtett magok, ha nem tesznek hozzájuk adalékot vagy tartósítót, akkor nem igényelnek külön igazolást. A pekándió ez alól kivétel, és felügyelet kell rá. Az amerikai mogoró pedig „kitnijot”-nak, azaz hüvelyesnek számít, amit az askenázi zsidók nem esznek meg.

Olívaolaj: minden – már hechserrel bíró – extra szűz olaj fogyasztható peszáchkor.

Quinoa: amin egész évben kósersági pecsét van, azokra nem kell külön peszachi felügyelet.

Mazsolák: az egész évre „hechserelt” mazsola fogyasztható peszáchkor.

Lazac: az egész évben kóser lazacok jók peszáchra is, ám mossuk le őket fogyasztás előtt. A tenyésztett (azaz nem halásztott) lazac elfogadható peszáchra is.

Só: a nem jódozott és tengeri só fogyasztható peszáchkor pecsét nélkül is, ám a jódozott sóhoz igazolás kell.

Cukor: a fehér cukor fogyasztható külön peszachi pecsét nélkül. Porcukorra vagy barna cukorra kósersági pecsét kell peszáchra. (Év közben ez a felügyelet nem elvárás, csak peszáchkor.)

Filteres tea: a fekete, fehér és zöld zacskós tea (ha nem ízesített és nem koffeinmentes) fogyasztható minden külön igazolás nélkül. A Lipton koffeinmentes is fogyasztható.

Víz: minden ízesítetlen palackozott víz (akár szénsavas, akár sima) fogyasztható külön igazolás nélkül.

A lista forrása:
OU 2015 Guide to Passover és
Star-K Passover Guide.
Ha kérdések vannak, azt a helyi rabbinak kell feltenni.

***

Ne feledjük!
Peszách: a hagyományaink felfedezése, a saját zsidóságunk megtalálása, az identitásunk megőrzése a vallásgyakorláson keresztül, az öntudatunk megerősítése, ez a mi saját ünnepünk, az ünnepnek vannak vallási törvényei, éljük meg a zsidóságunkat mint élő hagyományt.

Radnóti Zoltán főrabbi

ÖNÖK BÍZTAK BENNÜNK, MI GYÓGYITUNK: KÖSZÖNJÜKI!

AZ ÖNÖK ADÓFELAJÁNLÁSAIBÓL VETTÜK MEG AMERIKAI ÚTI SZERETETKÖRI-HÁZUNK SZÁMÁRA AZ ÚJ HASI ULTRAHANG KÉSZÜLÉKET.

MZSIHISZ ÖNÖKKEL, ÖNÖKERTI BIZHATUNK EGYMÁSBANI TECHNIKAI SZÁMUNK: 0358

Hiányzik a közpénzek feletti kontroll Debrecenben

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) közleménye a Debreceni Zsidó Hitközség döntéséről.

A Debreceni Zsidó Hitközség (DZSH) vasárnapi közgyűlésére el látogattak a Mazsihisz világi és vallási vezetői. Mivel az elnöki beszámolóban Horovitz Tamás nem szólt DZSH-nál folyó nyomozásról, Heisler András, a Mazsihisz elnöke volt kénytelen szóba hozni az országos hírré duzzadt rendőrségi házkutatást.

Felszólalásában részletesen tájékoztatta a közgyűlés tagjait a DZSH működési problémáiról is. „A zsinagóga egy zsidó embernek nem attól válik széppé, mert sok rajta az aranyozás, hanem közösségének összetartó erejétől, a benne imádkozók lelkétől” – mondta, arra figyelmeztetve, hogy nem szabadna – a vallásjogot félreértelmezve – a kisebbségben lévő „ellenzék” tagjait önkényesen kizárni vagy felfüggeszteni. Ismét világossá vált, hogy Debrecenben az elnök munkája felett a közgyűlés nem gyakorol valóságos kontrollt. A hívek nincsenek tisztában azzal, hogy a Mazsihisz által biztosított huszonnégy milliós önrész

nélkül a zsinagóga felújításának projektje el sem kezdődhetett volna, nem tudják, hogy rabbijuk bérét a Mazsihisz fizeti. Talán ezért is törtenhetett meg néhány hónapja, hogy

A DZSH KÖZLEMÉNYE

Senki sem állhat a demokratikus közösségi akarat felett

A Debreceni Zsidó Hitközség a tegnapi napon megtartotta közgyűlését, melyen az események megerősítették Horovitz Tamás elnököt. A közgyűlésen nagy többséggel megválasztották az elnök által javasolt három jelöltet. Hiábavaló volt a lejárató sajtókampány, a debreceni álláspontot nem lehetett külsőleg befolyásolni. A jelen pillanatban is ismeretlen tettes ellen folyó nyomozásban a Debreceni Zsidó Hitközség – ahogyan eddig is, a jövőben is – mindenben segíti a hatóságok munkáját.

a debreceni gazdálkodás újrakönyvelését javasoló könyvvizsgálói jelentés ellenében a közösség vakon megszavazta a zárszámadást.

Az elnöki beszámolóhoz még ket-

ten szóltak hozzá. Hunyadi László és Weisz György is a transzparencia teljes hiányáról beszélt. A Mazsihisz veszélyben érzi a DZSH által vállalt pályázati kötelezettségek teljesítését is. Horovitz Tamás mögött világos közgyűlési többség áll Debrecenben, és a Mazsihisz tudomásul veszi, hogy senkit nem lehet kényszeríteni arra, hogy ellenőrizze a vezetőit. Ugyanakkor a DZSH jórészt a Mazsihisz által biztosított, a magyar adófizetők által megtermelt közpénzekből gazdálkodik, és a jelenlegi helyzetben, különösen addig, ameddig nem ismerjük a nyomozás eredményét, közösségünk nem lehet nyugodt az átutalt közpénzek sorsát illetően.

Nem lehetünk továbbá nyugodtak a DZSH döntéseinek legitimitását illetően sem mindaddig, ameddig a jelenlegi vezetés ellenzékét kétes indokokkal próbálják megakadályozni abban, hogy részt vehessenek a közösségi életben.

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége keresi a kiutat ebből a nehéz és szomorú helyzetből, és folyamatosan tájékoztatni fogja híveit és a közvéleményt további lépéseiről.

ZUGLÓÉRT

Új tóra Bostonból

A Massachusetts állambéli Boston egyik zsidó közössége, a Shaare Tefilah zsinagóga nemes ajándékot, egy tórát küldött a szimchát torákor leégett Thököly úti körzetnek, ezzel is segítve, hogy a tűzben megsemmisült felbecsülhetetlen értékű tekercseket mihamarabb pótolhassa az egyelőre otthon nélkül lévő körzet.

Kardos Péter rabbi vette át a nagy értékű ajándékot Lippner Györgytől, az Európa Rendezvényiroda általános igazgatójától, aki elhozta Budapestre.

A zuglói közösség jelenleg a Scheiber Sándor-iskola kis zsinagógájában imádkozik szombatoként, így az új tórát is ott avatták fel.

Töcáve szombatján Ács Tamás, a BZSH elnöke és Kunos Péter ügyvezető igazgató jelenlétében Kardos Péter mutatta be a közösségnek a nemes ajándékot, valamint Lippner Györgyöt, akire Isten áldását kérte.

Az ígéret szép szó, ha megtartják, még jobb

Mint lapunkban beszámoltunk róla, Heisler András és Orbán Viktor megbeszéléseket folytatott közös gondok, problémák megoldásáról. Ennek keretében a miniszterelnök ígéretet tett, hogy a kormány fedezi a leégett zuglói zsinagóga újjáépítését. Néhány nappal később a kormány egyik illetékese levélben értesítette Heisler Andrást, hogy a miniszterelnök úr jóváhagyta a Hitközség által be-terjesztett, 142 millió Ft-os költségvetést.

BZSH–Zugló 1:0

Öninterjú

– **Rabbi vagy főrabbi?**
– Rabbi. Feladtam a címet, mivel kapása idején a sok rabbi között ez egy rangnak számított. Ma mindenki főrabbi, így megfordult a trend.

Komolyra fordítva: külföldi bemutatkozásokon a Chief Rabbi félreértésre adott okot. Szerintem ez a cím – logikusan – csak a mindenkori országos főrabbit illetné meg.

– **Milyen érzés az új tórából olvasni?**

– Csodálatos az új tekercs, gazdagon „körítve” díszekkel és pótruhával ellátva. Biztos jó érzés lenne olvasni belőle, csak egy baj van: nincs hol! –???

– Vendégként vagy hajléktalanként örülünk, hogy a Scheiber-iskola befogadott minket. Szegények azt hitték, hogy csak néhány hónapról van szó... Mivel az új tórát nincs hol tartanunk, így azt az újjáépítés végéig egy páncél-széfben tároljuk „ismeretlen” helyen, s így lejöláshoz hozzáférhetetlen.

– **Meddig „nincs hol”?**

– Nehéz kérdés, könnyű válasz. Öt hónap (!) szünet után már majdnem elkezdődött – na nem az újjáépítés, hanem a különböző koncepciók, tervezések, engedélyeztetések stb. sora, amikor a BZSH előljárásága etikátlannak nyilvánította a nyertest, s kizárta a projektből.

Ha már az etikánál tartunk. Néhai Hevesi Sándor, a Chevra volt igazgatója gyakran hangoztatta, hogy a Síp utcát a gyűlölet tartja össze. Ő szegény nem érthette meg, hogy évekkel később az etika fogja összetartani...

– **Ez mit jelent?**

– Nekünk elsősorban további kését. Ami a logika szabályai szerint előbb-utóbb híveink szétszéledésével jár. Mert hát a kényelem mindig is fontos része az istentiszteletek zavartalanlásá-

gának. Mert azért egy hét közben egészen másra használt tanterem futball-labdával, számítógépekkel, hangszerrel stb. mégsem egy zsinagóga. Bár van néhány oda való bútordarab.

– **De mitől nyilvánították etikátlannak?**

– Egyetlen mondatot említenék a jogi szakembertől, ami valahogy így szól: olyan nincs, hogy valaki maga írja a dolgozatát, ő is javítja, bár az osztályzatot már nem ő adja.

– **Rabbi úr ezt érti?**

– Nem értem. Hát nem az a döntő, hogy ki adja az osztályzatot???

– **És mit szólnak ehhez a 13 millió forintot adományozók?**

– Ők csak azt látják, hogy öt hónapja nem történik semmi az épület körül.

– **De hát rabbi úr szerint etika ide vagy oda, nem az újjáépítés a legfőbb cél?**

– De az. Lenne. Nem szeretnék azonban személyeskedni, a BZSH-grémium által emelt vétót kommentálni, pedig az igazi okot csak így tudnák meg az olvasók.

– **Tipp az avatás dátumára?**

– Az őszi ünnepeket alighanem a Scheiberben tartjuk, ha még tartanak addig bennünket...

Kardos Péter

– **2017. április 24-ére zárandokut szervezünk Lichtenwörthbe, a valamikori női lágerben szenvedett 2500 fogoly emlékére. Túlélte: 400 fő. Az út alkalmából emlékművet helyezünk el. Jelentkezés befizetéssel (6500 Ft): NÜB-iroda, 1054 Budapest, Tüköry u. 3. II. em. Juhász Bélánénál, 2017. április 3–6-ig, fél 9 és 12 között.**

Körzeti kitekintő

Debrecen

Hitközségünkre látogatott Isabelle Poupart, Kanada magyarországi nagykövete, akit nemrég iktattak be. Elődje szintén jó kapcsolatban állt hitközségünkkel. A nagyon kedves, mosolygós diplomatát Horovitz Tamás elnök fogadta. Európa nem idegen a nagykövet számára, korábban Bécsben teljesített diplomáciai szolgálatot, de a férje révén Berlinben is élt.

Az általános tájékoztató után a helyi zsidóság mindennapjairól érdeklődött Isabelle Poupart, aki olyan országot képvisel, ahol nagyszámú zsidó él, sok a Magyarországról elszármazott is. Horovitz Tamás kifejtette, hogy a város vezetése lehetősége szerint segíti közösségünket, és mindig fellép az esetlegesen felszínre kerülő szélsőséges gondolatokkal szemben.

A diplomata kiemelte országaink jó kapcsolatát, és megjegyezte, hogy az Európai Unióval létrejött átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodásnak köszönhetően ez még tovább fog javulni, és lát lehetőséget a bővítésre. Nagyon izletesnek találta hitközségünk kóser pálinkáját. Ezután megtekintette a Pásti utcai felújított ortodox zsinagógát, melyről elismerően nyilatkozott. Itt a vendégeket a vezetőség mellett Aser Ehrenfeld főrabbi is fogadta.

A hét hámidrásban Poupart asszony az éppen vendégként közösségünkben tartózkodó Frank LaBudával, New York állam legfelsőbb bíróságának elnökével és a kile tagjaival is találkozhatott. Vendégeinkkel együtt köszöntöttük a szombat bejövételét.

A találkozó sajnós rövid volt, de nem protokolláris, hanem inkább baráti. Hitközségünk jó benyomást tett a nagykövetre, aki ígéretet tett, hogy vissza fog térni hozzánk, az itt tanuló közel negyven kanadai diák, valamint az itteni vendég jéghokijátékosok miatt is. Megtudtuk, egyik hobbija a korcsolyázás, a Városligeti Műjégpálya gyakori vendége.

Hitközségünk baráti köre ismét bővült.

Vizionlátásra, nagykövet asszony!

k. g.

Újpest

Újpesten a zájain ádíri vacsorára a mindenki által várt és szeretett halászlét, illetve annak, aki nem szereti a halat, a paprikás krumplit, Szerdóczi Éva, Braun Katalin és Memon Katalin készítette.

Mózes tanítómesterünk születésének és halálának év-

Frank LaBuda, Horovitz Tamás, Isabelle Poupart

fordulóján hagyományunkhoz híven megemlékeztünk közösségünk és a szeretetotthon elhunytjairól.

Ünnepünket megtisztelte Radnóti Zoltán, a Rabbiság igazgatója is. Beszédében szólt az ádártáblán szereplő halszimbólumról. A hal jellegzetessége, hogy nincs szemhéja, nem tudja a szemét bezárni. Ez a főrabbi szerint azt a tanulságot hordozza, hogy nekünk sem szabad bezárnunk a szemünket az emberek előtt. Mindenkit ugyanazzal az empátiával kell fogadnunk és értékelnünk.

Szerdóczi J. Ervin, a körzet rabbija Mózes tanítómesterünk pályafutásáról beszélt két világi mű – Sigmund Freud: Mózes, illetve Szondi Lipót: Káin, a törvénytörő, Mózes, a törvényalkotó – alapján. Freud nem kevesebbet feltételez, mint hogy Mózes megölték, és egy másik Mózes lépett a helyébe. Ez szimbolikusan is értelmezhető. Mózes látta, amint „egy egyiptomi férfi ver egy héber férfit testvérei közül” (II.M. 2/11.).

Mózes akkor „fordult jobbra és balra, és látta, hogy nincs ott senki más, és lesújtotta az egyiptomit és elrejtette a homokban” (uo. 2/12.).

Mózes később menekülésre kényszerült. Amikor újra olvasunk róla a Tórában, már egy egészen más embert ismerünk meg benne, a népét az Örökkévaló segítségével felszabadító embert. Megtérésének és istenfélelmének eredménye, hogy „nem támadt próféta többé Izraelben, mint Mózes” (V. M. 34/10.). Szerénysége volt az, ami kortársai fölé emelte, örök példaképként számunkra.

Szondi Lipót könyve ennek a gondolatnak a folytatása, mely szerint Mózes emberi nagysága volt az, ami törvénytörőből törvényalkotóvá tette.

Ünnepünkön részt vett Molnár Szabolcs alpolgármester is.

Osztrigás széder Karlsbadban, persze nem szó szerint

Az osztriga a szentség szolgáltatásában – ezzel az igen titokzatos címmel hirdették meg a fehérvári hitközség és az országos rabbi képző szabadegyetemi sorozatának legutóbbi előadását.

Mivel volt szerencsénk a sorozat korábbi előadásait is meghallgatni, nem csodálkoztunk. Darvas István főrabbi ugyanis már többször szolgált kulturális, vallástörténeti érdekességekkel.

S hogy mi köze az osztrigának a szentséghez? Az előadás végére ez is kiderült. De már a kérdés is különös, mert az osztrigának – amit afrodiziákumként is emlegetnek – nem kell „tartania” vallásos zsidóktól: az ő életmódjukban nem szerepelhet, mert nem tisztá, nem kóser ez a puhatestű, a kagylók családjába tartozó állat.

Darvas rabbi a „megszentelés” fogalmát is tisztázta: jelentése elkülönített, tökéletes. Lehet megszentelt egy időszak, egy hely is. Isten megszentelte a hetedik napot, Mózes, amikor meglátta az ég csipkebokrát, megtudta: az a hely szent föld. De Isten a megszentelés jogát átadta az embernek is, hiszen amikor a hüpe, az esküvői baldachin alatt a férfi meggyűri a nőt, azt fejezi ki, „nekem vagy szentelve”.

Persze az ünnepek szentségéről is szó esett: a munka tilalmáról, a szent gyűlésekről. Ennek kapcsán hallottunk arról: az egyiptomi megszabadulás emlékülnepe, a peszách egyik fontos része a szédereste. A széder szó jelentése: rend – nem véletlenül. Ez est házigazdája meghatározott rendben vezeti le az estét. A Haggáda könyvét, az egyiptomi kivonulás történetét olvassák, azaz tra-

dicionális forgatókönyv szerint idézik fel az eseményeket.

A széderesti elbeszélés, a Haggáda négy fiúról tesz említést. A Tóránban ugyanis négyszer fordul elő a jól ismert parancs („meséld el gyermekeidnek”), amely az ünnepi vacsora alapját képezi, s mind a négyeszer kissé másként. Így a Tóra négy fiúról, négyféle embertípusról szól, mindegyik másként viszonyul a múlthoz, a zsidó hagyományokhoz. A négy embertípus: a bölcs, a középszerű, az együgyű és az, „aki kérdeznit sem tud”. Ezt a négy fiút minden történelmi korban másként ábrázolták a Haggádák. Ez tükrözte azt is, hogy miként gondolkodtak a hagyományokról, kit tartottak igazi bölcsnek. Am olykor a nagy hatású rabbi is különféleképpen értelmezték a tanításokat – világított rá Darvas István.

A zsidó vallás elutasítja például a bálványimádást. A tradíció értelmezéséhez izgalmas tanítás is tartozik. A történet szerint az egyik fürdő bejáratához Aphrodité-szobrot helyeztek. Ezért a fürdőt gyakorta felkereső bölcsőtől, Rabban Gamlieltől megkérdezte valaki: ugyan miért jár oda tovább? A rabbi úgy válaszolt: a szobor nem bálványként került az épület elé, hanem dísznek, ezért nincs akadály, hogy a fürdő előnyeit élvezhessük. Ebből a talmudi elbeszélésből pedig az következik: nincs olyan

Darvas István Fotó: Koppán Viktor Dávid

tárgy, alkotás a világon, ami ne lehetne bálvány, ergo valójában egyik sem az...

A zsidó kultúrához mindig szorosan hozzátartozott a mikve, a rituális tisztálkodás. De azt gondolnánk, a zsidóság és a közfürdők világa összeegyeztethetetlen. Csakhogy ez tévedés – és ez nem csak a fenti történetből tűnik ki. A 19. század második felétől népszerűek lettek a rekreációt szolgáló fürdőhelyek a polgárság körében. A fürdővárosokat az ortodox zsidó vallású közösségek is látogatta.

S hogy mi köze mindehhez az osztrigának? A magyarázat egyszerű. A fürdőhelyek szállodái igyekeztek alkalmazkodni vendégeik igényeihez. Így amikor kiderült, hogy a fürdőhelyen ünneplik a zsidó vendégek a széderestét, megfelelő edényekre volt szükség. A széderestén különféle hagyományos ételeknek kell lenniük: keserű fűnek, tormának (a szolgálat alatt elszennvedett keserűség miatt). De kerül rá zöldség (retek), hogy úgy érezzék, akár a szabad emberek. És így tovább: van a tálon tojás, petrezselyem, csirkecsőr (ezt a tradíció alapján nem szabad megenni), a széderestén hatodik tányérkáján dió-alma-bor keverékét láthatjuk.

És ha ezen a ponton összehasonlítjuk a fürdőhelyen alkalmazott széderestét az osztriga szervizálásához használt edénnyel – bizony a hasonlóság nem véletlen. A híres fürdőhely, Karlsbad hotelje ugyanis az osztrigástálakat „vetette be”.

Azaz a tisztátalan állat felszolgálásához való edény így vált peszáchkor a szentség eszközévé. Darvas rabbi szerint ebből pedig könnyedén levonható a tanulság: még a profánból is lehet szentet varázsolni. Csak akarni kell...

Gábor Gina / FMH Online

VALLÁSI ROVAT

Megváltoztatni önmagunkat

„Kapaszkodj a muszárho, ne lazítsd [a szorítását], őrizd, mert ez az életed!” (Példabeszédek 4:13)

Salamon király félreérthetetlenül megfogalmazza, hogy a muszár, azaz a midák, vagyis emberi tulajdonságok és jellemvonások tudománya az, ami a zsidó ember életének középpontjában áll. Ehhez képest meglepő lehet, hogy sokan még a vallásosabb életvitelt folytató zsidók közül sem ismerik. Holott olyasmiről van szó, ami a nem zsidó emberek mindennapi életére is igen komoly hatást gyakorol.

A muszár nem pszichológia, mégis a modern fogalmaink közül talán ahhoz áll a legközelebb. Pszichológushoz akkor megyünk, ha problémánk van, ha kellemetlenül érezzük magunkat a bőrünkben, a muszárral foglalkozni azonban minden zsidó ember mindennapi kötelessége. A muszár a midákat, vagyis belső mozgatórugóinkat vizsgálja. E mozgatórugókból áll össze a teljes lelki működésünk, s ezeket akkor is magunkkal visszük, amikor földi testünket magunk mögött hagyjuk. Ezért annyira fontos, hogy magas szinten, tudatosan bánjunk velük.

Ha kinyitjuk az egyik legklasszikusabb muszárkönyvet, az Orchoth Cádikimot (Az igazak útja), a tartalomjegyzékben midák hosszú listáját olvashatjuk: büszkeség, szerénység, szégyenkezés, merészség, szeretet, gyűlölet, irgalmasság, kegyetlenség, öröm, aggodás, bánkódás, harag, engesztelőds, irigység, buzgóság, lustaság, adakozás, fukarság, emlékezés, felejtés, hallgatás, igazmondás, hízelgés, pletykálkodás, megtérés, bölcsesség, istenfélelem. Minden midáról többoldalas leírást találhatunk, különféle Tanach-idézetekkel és egyéb elbeszélésekkel illusztrálva. Ezeket a leírásokat olvasva gyakran magunkra ismerünk. Mindnyájan mások vagyunk, ezért más-más tulajdonságok jelentik számunkra az igazán komoly kihívásokat. És persze az éremnek két oldala van, hiszen sok mindenre ösztönös, velünk született tehetségünk van. Akkor éltünk tartalmas életet, ha amihez eleve jobban értettünk, sikerült világszínvonalúra fejlesztenünk, ami pedig nagy kihívást jelentett, azt is felhoztuk egy erős átlagos szintre.

Fel kell tenni a kulcsfontosságú kérdést: vajon elhiszem-e saját magamnak, hogy meg tudok változni? Hajlamosak vagyunk arra, hogy lassú, statikus világot lássunk magunk körül, ahol az emberek ma is pontosan ugyanúgy viselkednek, mint ezelőtt tíz-húsz-harminc évvel, amikor legutóbb láttuk őket. Az életmódjuk talán megváltozott: lehet, hogy elkezdtek vallásosan élni, öltözködni, lefogytak, leszoktak a dohányzásról, vagy megöszültek – de vajon a személyiségüket sikerült továbbfejleszteniük? Már nem gerjednek haragra olyan hirtelesen, türelmesebben, odafigyelőbben beszélnek embertársaikkal? Megfontoltabban viselkednek, bölcsőbbek lettek? Vagy ha saját magunkra gondolunk: voltak terveink, álmink évtizedekkel ezelőtt, amikben hittünk, és amiknek elmaradt a beteljesülése? Legyünk őszinték: hiszünk a muszárho, vagy csak „üres papolásnak” tartjuk, amikkel a rabbi feddik a híveiket, de jobbra haszontalanul?

Az, hogy az emberi társadalmakat a midák, a tulajdonságok irányítják a háttérben, könnyen belátható. A házasságokat veszélyezteteti az önzőség, a vágyakozás, a türelmetlenség. Magasabb szinten, a politikában gyakran a képmutatás, a hízelgés, a gögősség a meghatározó. A saját életünkben nehezen jutunk egyről a kettőre, ha akadályoz minket a lustaság, vagy erőt vesz rajtunk az elkeseredés. Alig szükséges hozzá némi erőfeszítés, hogy észrevegyük a midák messzire gyűrűző hatásait, Salamon király mondásának az igazságát: „...ez az életed!” Viszont érdemes-e egyáltalán észrevennünk, ha úgy érezzük, tehetetlenek vagyunk velük szemben? Ha egyszer saját magunkat is alig bírjuk rávenni a változásra, akkor egy másik emberről sokszorosan kevesebb esélyünk lehet.

Ha már elszájtítottuk azt a látásmódot, amiben a felszín mögötti mozgatórugókat is meglátjuk, akkor van lehetőségünk a cselekvésre. Két kulcsfontosságú mozzanata van annak a folyamatnak, melynek végeredményeképpen változtatunk önmagunkon: az első a realisztikus célkitűzés, a második a tudatos tervezés. Ha nem hiszünk a muszár erejében, az azért lehet, mert drámai változásokban, csodákban gondolkodunk. Ehelyett már a legkisebb tartós eredménynek is örülnünk kellene. Ha már észrevettük, hogy az életünk éveit alatt a sok kicsi lépés képes nagy és látványos eredménnyé összeadódni, akkor tudjuk igazán értékelni, hogy kicsoda haladást jelent a kicsi siker is.

A Meszilát Jesárim (egy másik nagy klasszikusa a muszár irodalmának) azt írja, hogy az embernek a saját lelki életét ugyanolyan tudatossággal kell kezelnie, ahogyan a legsikeresebb üzletemberek tekintik át üzleti ügyeiket. Mai nyelvre lefordítva ez azt jelenti, meg kell találnunk a módját, hogy számítógépen, objektíven mérhető módon tudjuk nyomon követni a fejlődésünket (ahogyan egy mai üzletember üzleti tervét is csak számítógépen tudjuk elképzelni).

Ha ezt ki akarjuk próbálni a gyakorlatban, keressünk akár a fent említett tulajdonságok között olyasmit, amiben régóta vágyunk arra, hogy előrelépünk. Nyissunk meg egy dokumentumot, rögzítsük a dátumot, témát, néhány mondatban a problémánk leírását. Például ha a haragot választottuk, tartsunk magunknál egy cédlét, amire naponta húzzuk a strigulákat, hogy hányszor gerjedünk haragra. Mérjük ezt egy héten keresztül, és próbáljuk ki, hogy a második héten mennyire vagyunk képesek visszafogni magunkat. A cél a tartós és mérhető végeredmény, nem az számít, hogy milyen kicsi, írjunk hosszú távú tervet, ütemezzünk ellenőrzéseket 1, 2, 4, 8 hónap múlva. Győződjünk meg róla, hogy valóban sikerült-e megváltoztatnunk a saját tulajdonságainkat. Ha igen, akkor azzal bezabizonyítottuk, hogy a világ mégsem állandó és mozgulatlan. Amíg csak ezen a világon vagyunk, mindig van lehetőségünk arra, hogy továbbfejlesszük saját magunkat.

Szántó-Várnagy Binjomin
binjomin.hu

RADNÓTI RABBI ROVATA

Hamis történelmi mítoszok cáfolata

Állítás:

A keresztyén húsvéti időszakban a zsidók elrabolják és megölik a keresztyén gyerekeket, mert ártatlan keresztyén ember vérért sütik bele abba a maceszbe, amit majd peszáchkor fognak megenni.

Cáfolat:

Ennek az alaptalan állításnak három alapvető bibliai tilalom is ellentmond: az emberöltés tilalma, a vér fogyasztásának szigorú tilalma, és a kannibalizmus bármilyen formájának tilalma.

Bővebben:

E borzalmas és képtelen, szinte már nevetséges vád miatt nagyon sok zsidót gyilkoltak meg.

Amellett, hogy tudjuk, a Tízparancsolat a zsidó ember számára tiltja az emberöltést, az még elképzelhetlenebb, hogy megöljön egy nem zsidó kislányt a vére miatt.

A zsidó vallás a Mózes könyveiben található parancsok alapján áll. A vér evésének tilalma több helyen is előfordul, ezekből hármat idézünk: „Semmi vért se egyetek minden lakóhelyeitekben, sem madárét, sem baromét. Bármely személy valami vért eszik, irtassék ki az a személy az ő népéből” (Mózes III. 7:26–27).

„Mert minden testnek lelke a vére; a lelkével együtt, azért mondtam Izrael fiainak, semmi húsnak vérére ne egyétek, mert minden testnek lelke a vére; bárki azt eszi, irtassék ki” (Mózes III. 17:10–14).

„Csak légy erős, hogy ne egyél vért, mert a vér a lélek, azért ne edd meg a lelked a hússal” (Mózes V. 12:16, 23–25).

Ennek alapján hasonló tilalmakat fogalmazott meg a zsidó jog különböző korszakokban, pl.: Tosefta Keritot 2:12 (5. század), vagy Maimonidész (12. század – Mishneh Torah – hilchot maachalot 6:1), Sulchán Áruh (16. század – Yoreh Deah kötet 64:1 stb.).

Még hosszán sorolhatnánk, hogy a vér elfogyasztásának milyen törői és rabbinikus előírásai vannak. Am ami a legfontosabb, hogy a zsidó hagyomány ebben mindig is hű maradt a Tórához, ezeket az előírásokat a mai napig gyakorolják a meszárosok és a rituális metszők (sakterek), amikor egy állatot levágnak és előkészítenek emberi fogyasztásra. Ennek alapján elképzelhetetlen egy zsidó ember számára, hogy vért egyen, akár csak egy cseppet is, akár csak elkeverve az ételeiben.

Ma már a kóser húszemekben minden gond nélkül készítik elő a húsokat, de néhány generációval ezelőtt minden zsidó anya tudta, hogyan kell „kiáztatni” és „kisózni” a húst. Olyan húst, ami a levágás után 3 napig nem lett kikóserolva, tilos megfőzni, kisütni vagy elfogyasztani. Az ehhez szükséges tudnivalókat, óvintézkedéseket, már majdnem megszállottságba menő szertartásokat a Talmud számos helyen részletezi (Chullin traktátus 113a oldalán, Maimonidész a fentebbi „hilchot maachalot assurót” 6:10 vagy a Sulchán Áruh, Yoreh Deah 69:1-ben).

Míg a Biblia, a Talmud és egyéb vallásos szövegek kitételei egybehangozva tiltják a vér fogyasztását, addig természetesen egyetlen olyan szövegrész sincs, mely ilyesmit előírna.

Emlékfoglalások a Kazinczyról és környékéről 1945–1950

Kolbásznézőben

A Dob utcai ortodox iskola épületében működött a Tajrász. Ezt nem nevezném a mai talmud-tórák elődjének, merthogy itt tényleg talmudot (is) tanítottak – voltak, akik tanultak is. Mivel 10–12 évesek voltunk, természetesen tartottuk, hogy ezeknek a tantárgyaknak a tanításához némi testi fenyítés (akkor nem így hívták) is tartozik.

A szünetben leszaladtunk a Rebenwurzlihoz (Kazinczy utcai szálmagyár), és finomabbnál finomabb kolbászokból válogattunk. A válogatósabbak az Óbi (Oberländer) üzletében elégtették ki gasztroigényeiket.

Csak azok a tavaszi vasárnap délutánok ne lettek volna! A nyitott ablakon behallatszott a szomszédos telken

focizó gyerekek vidám zaja. Mi pedig a fóliások fölfele görnyedve hangosan „énekeltük”: Vájajmer ádjajsem, Évige hat gezugt, El Majse, zu Majse (Isten szólt Mózeshez, héberrel jiddisre fordítás). Ennek egy speciális dala volt.

És jött a „ferherolás”, a vizsga. És amikor rám került a sor, a rebbénk (Holzer, Glück, Braun, Singer, Oberländer közül az egyik) körmösasztó vonalzójával rám mutatott: Folytasd!

És én akkor elmondtam az igazat. Rebbe! A dallamot már tudom, a szöveget nem.

Ha akkor nem ver meg, sosem lettem volna rabbi! Megkántor... (mert hát a dallamot tudtam).

Kardos Péter

Púrimi pörgés

Debrecen

Hitközségünk hagyományörző, de vidámságot kedvelő közösség. Ez ki-derül az alábbi beszámolóinkból is!

Púrimkor 4 micvét köteleességünk megtartani, melyekből az első kettőt közösen végeztük el, a megmaradt kettőt pedig egyénileg, a közösség segítségével szerveztük meg:

1. Eszter könyvének felolvasása a zsinagógában: hallhattuk Eszter „kötelező” történetét, mellyel minden évben a történelem e számunkra dicső korszakára emlékezünk. Ez nyilván hagyomány, de nem lehet elégszer hallani...

Debrecen

2. „Enni, inni, vigadni”: ezen micvé megtartása is hagyományos program, de az idén még az eddiginél is vidámabbra sikeredett. Kevés zsidó ünnepen szórakozhatunk felhőtlenül. A púrim kivétel, sőt kötelező az önfeléd vidámság. Ez 100%-ban megvalósult hitközségünkben.

Hangulatteremtőnek egy ünnepi hitközségi lapot küldtünk e-mailben.

A rendezvény rögtön pótszékek behozatalával kezdődött. Ez kedves feladat volt a közönség érdekében.

A fergeteges műsor első programjára Spánn Gábor újságíró, egyetemi oktatót kértük fel. „A zsidó vicc története és hatásmechanizmusa” egyben a Zsidó Szabadegyetem 4. évfolyamának soron következő oktatásaként „two in one” volt, szabadegyetem és púrim is. Az előadót és a közönséget Kreisler Gábor szabadegyetemi programszervező köszöntötte. A sajtóból is jól ismert tanár úr egy korábbi szemeszteren „debütált” kedves vendégként, közközönségre ismét meghívtuk. Nem sajnálta a fáradságot, hogy pesti felkéréseit félre-terve, bennünket szórakoztasson. Humorban nem ismert tréfát. A taps és a nevetés sűrűn váltotta egymást a mindig kórú viccek és vidám történetek elmesélése közben.

Fehér Tamás örökös ünnepi konferenciáé vezette a délután további programjait. Mesélt Aser Ehrenfeld főrabbi pipázási szokásairól. Elhittette a hallgatósággal, hogy a pipafüst csodákat tud tenni, és reményét fejezte ki, hogy fogjuk ennek hatását érezni közösségünkben. A rabbi – mint előadásaiban, tanításaiban – a múltbeli nagyszerű eseményeket napjainkra vetítette. Nem csak Eszter történetének idején voltak Hámának, ma is léteznek, de nem lehetnek hosszú távon sikeresek, előbb-utóbb megbűnhődnek. Az Örökkévaló, a királyok királya ítélkezik felettünk, vigyáz az igazakra!

Ezután Horovitz Tamás elnök üdvözölte a nagyszámú közönséget. A nemrég elmúlt hónap alkalmából külön köszöntötte a hölgyeket, akiknek a férfiak csodálatos tulipánokat nyújtottak át.

A hitközség két éve megalakult Zs-faktor kórusa már beépült rendezvényeink programjába. Fellépésük most sem maradt el, repertoárjuk tovább bővült. Az ismert púrimi dalok mellett örökzöld operettsláger hangzottak el; a zongorakísért itt is a DZSH alelnöke, Kreisler dr. Grósz Zsuzsanna volt. A szövegek kivetítón jelentek meg, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a közönség is bekapcsolódjon. Ezen

elképzelés meg is valósult! A hallgatóság rendkívül aktív volt, a kórusal együtt énekelte a főleg zsidó szerzők tollából fakadt dalokat. A két felvonásból álló produkció második része előtt a kórus átöltözött, az idő alatt a Mezősi házaspár „Kukori és Kotkodá”-t megörökítő vidám prózai játékkal szórakoztatta a közönséget. A Zs-faktorosok otthonkában, bottal, járókerettel, mankóval „nyuggerként” folytatták a nótázást. A külsejükkel és ismert slágerükkel tovább növelték a jó hangulatot.

Nem maradt el az értékes a tombolasorsolás sem. Volt komoly fődíj is, egy retrú repülőjegyre Izrael-

rabbi érkezett Izraelből, Tel-Avivból, feleségével, Zálikával. A kitűnően maszkírozott házaspárban nem kevés gondolkodás után az elnökre és edesanyjára ismerhettünk rá.

A gratulációk özöne igazolta, hogy a profik mellett a saját szervezésű produkcióknak is hatalmas sikerük van.

Reméljük, hogy az ütemes, véget nem érő tapsból a gonosz Hámán is megijedt, és örökre elkerüli hitközségünket.

A maratoni program a sütemények kavalkádjának kóstolásával fejeződött be. Kóser konyhánk kitett magáért. Természetesen a Hámán füle is terítkekre került, süteményként nagyon finom volt ez a „gonosz ember”.

Mulatságunkra meghívást kaptak – mint mindig – határon túli testvérhitközségeink és a Zsidó Szabadegyetem hallgatói is. Különösen nagy létszám jött el a szatmárnémetiek, Décsői Miklós elnök vezetésével.

k. g.

Nagykőrös

Vasárnap furcsa népség lepte el a zsinagógát. Ódon padjaiban mindenféle-fajta lény előfordult, katicabogarak, koboldok, macik, cicák, unikornisok, ott volt személyesen Batman, s ismeretlenek velencei álcában, a vadnyugatról érkezett seriffek és westernhősök, a kiváló londoni nyomozó, Sherlock Holmes és földije, Harry Potter, síelők, indiánok, mexikói sombrero s idős úr, száriba burkolt indiai asszonyok, a Jégvarázsból Elza, a Csillagok háborúja hősei: Leia hercegnő és robot segítői, R2D2, 3CPO, és persze Eszterek és Mordechájok.

A tóraemlvényen Eszter könyvét egy pörge kalapos hajóskapitány olvasta fel héberül, miközben a kapitányné a gyerekek között próbált rendet tartani. A gonosz nevének elhangzásakor a nagy kereplőt egy pi-

Nagykőrös

báról a nagyérdeműt. Láthattunk a felvonulók között dizőt, Döbrögit kereső Lúdas Matyit, arab párt, ahol férj a feleséget előreküldte aknakeresési céllal, japán gésát, valamint az indiai maharadzsza lányát. Ötleteségben nem volt hiány. Ezután „berohant” egy nem egyszerű jelmezes produkció, ahol a vészhelyzet kezelésének, egy újraélesztésnek lehetünk a tanúi. A hanghatás és a vér látványa sem maradt el. De hála a sikeres beavatkozásnak, a kiváló orvosi eszközöknek és a szakértelemnek, az „életmentés” sikerült, az eszméletlen beteg magához tért, így tovább vezetheti a hitközségi nőegyletet.

Igaz, hogy vér nem, de izzadság folyt a színpadon. Jól megoldozták a süteményekért a kettellel résztvevői, akik úgy magukhoz tértek az újraélesztés után, hogy különleges súlyzókkal mutattak be edzőjükkel együtt egy tornaórát. A többségében hitközségünk tagjaiból álló csoport nem kis dicsőséget tudhat magáénak. Külön elismerést érdemeltek közülük a hölgyek.

Végül, de nem utolsósorban, egy nagyon öreg, hosszú szakállú ortodox

ros pöttyös katicás szemkötővel fedett félszemű kalózkapitány, Babóca, a kalózka tekerte.

Hogy a közönség értse is, miről szól a történet, abban a talmud-tórá-sok segítettek. Persze itt Ahasvérus, a királyok királya sms-ben és Messengeren szervezte a bulit s hívta oda engedetlen királynőjét, Vástit, aki csak egy emojival tagadta meg a kérést. Meg is lett az eredménye, mert lefejezték.

Jött helyette Eszter királyné, aki szépségével és persze mobiljával nem hagyta magát, legyőzte a gonoszt, aki hiába akarta elpusztítani a zsidókat, azok védekeztek. A Facebookon szervezték meg a sikeres ellenállást, így ért véget a főminiszter és családja eszement garázdálkodása. Még szinte fel sem akasztották őket, de a Twitteren már megjelent a hír.

Tamás, Anna, Szúra Szeréna, Anna, Flóra, Jákob, Benedek, Rafael, Kamilla és Éden jelmezükben életserű és modernné tették a régi történetet.

A nagy kavalkádban jöttek aztán a

kicsik, akik énekeltek és táncoltak, a legjobb volt Dávid, Lili, Sára, Hanna és Abigél.

Voltak olyan szereplők, akik a meglepetéstől meg sem tudtak szólalni, de a hangulatot ez sem zavarta, őket is dübörgő taps köszöntötte.

***

Így ünnepelték púrim napját a nagykőrösi zsinagógában a helyi, a kecskeméti, a kiskunhalasi, a szolnoki hitközség tagjai, és persze a sok-sok vendég Budapestről és az ország többi részéről.

A jókedvet csak fokozta a sok finom sütemény, amit a szorgos lányok és asszonyok sütöttek.

A legjobb jelmezesek ajándékot kaptak.

Rózsa Natty

Székesfehérvár

A hitközség imaterme megtelt az ünnep alkalmából. Neubart István elnök felidézte Eszter történetét, kiemelte púrim jelentőségét és tanulságait. A zsidó vallás útja csakis az összefogás és a hagyományok megtartása lehet. Ezt követően vidám műsor következett. Garai Róbert színészanekdottákkal szórakoztatta a közönséget, majd Masa Anita és Masa Tamás – Csányi Sándor tangóharmonika-kísérettel – a Sabbathong együttes dalaiból adtak ízelítőt. Kiemelkedő sikere volt a Kabos Gyulát és Básti Lajost felidéző paródiáknak. A műsort követően a megjelentek jóízűen fogyasztották el a flódnit és a Hámántáskát.

Hunyadi tér

Ezen a szombaton kínálatban nem volt hiány, de mintegy nyolcvan biztosan nem bánták meg, hogy a terézvárosi körzetet választották.

Óvodáskorúaktól felfelé minden korosztály képviselte magát, meglepően sokan öltöztek jelmezt, néhány igazán frappáns is akadt.

A sálesüdeszt telt házas zsinagógai ima, majd Eszter könyvének felolvasása követte. A közösségi tereben

Hunyadi tér

a körzet elnöke, Gervai László üdvözölte a megjelenteket, s néhány gondolattal bevezette a program további részét.

A partihangulatot Dina Pandzarisz és dzsessz-zongorista kísérelje, Gányi Miklós minikoncertje alapozta meg. Két ráadásdal után is alig akartak elengedni őket.

Vége fellebbent a lepel a jelmezes verseny díjait addig takaró asztalról, és a „szigorú” zsűri (Hajdú Mariann és Fináli Zsóka) előtt sorra elevenedtek meg mesefigurák, vonult el biciklizversenyző, chászid házaspár, arab sejk, férfinék öltözött nő, migráns, tudós férfiú és még sokan mások.

B. J és V. L. nagylelkű tárgyi adománya is hozzájárult ahhoz, hogy igazán jó kis ajándékok találhattak gazdára.

Fináli Gábor vallási vezető mint olyan gyakran, ez alkalommal is kvízzjátékot kezdeményezett. A válaszokat pontosan nem bánták meg, hogy a terézvárosi körzetet választották.

Természetesen az ünnepi díszbe öltözött asztalok cukrászremekművektől roskadoztak.

A szervező köszöni a támogatást és segítséget mindazoknak, akik megkönnyítették feladatát.

gáljuli

MEGJELENT!

Róna Tamás és Nógrádi Gergely:
Sálom!
és
Mázél tov!
Zsidó hittankönyv I. és II. része

A köteteket legkényelmesebben
megrendelheti a
WWW.ZSIDOKONYVEK.HU
webshopban.

Az ár kötetenként
3570 Ft.-

IZRAELI SZÍNES

Kétállami megoldás az annyi, mint három – vagy egy sem

Évek óta folyik Izrael meggyőzése minden oldalról, hogy egyezzen bele egy független arab Palesztina alapításába. Pontosabban: két független arab állam létesítésébe Izrael hátában. Ezt hívják kétállami megoldásnak (Two state solution).

Palesztina brit mandátum (1921–1948) területe 26,625 km² volt. Ezen a területen ma, 2017-ben, egy Izrael Állam, egy Nyugati Partnak (West Bank) nevezett autonóm terület, azaz Júdea és Somron, és egy, az előbbivel területileg nem összefüggő Gázai övezet (Gaza Strip) létezik. Két utóbbi önmagát Palesztinának (Falasztin) definiálja, de népességük teljesen eltérő volta miatt két külön entitásnak tekinthető.

Ebből Izrael valamivel több mint 21 ezer km²-nyi területet foglal el, lakossága 8,6 millió. A Nyugati Part (a magyar sajtó előszeretettel nevezi Ciszjordániának) 5655 km², 2,8 milliónyi lakossal, míg a Gázai övezet 365 km² területű, 1,9 millióra becsült lakossággal.

Etnikai átfedés: Izrael lakosságának közel ötöde, 1,8 millió arab nemzetiségű, míg az 1967-ben a Jordán Légierőtől a hatnapos háborúban elfoglalt területen közel 400 ezer zsidó él, zömmel Jeruzsálem keleti és északi negyedeiben és a város közelében (Gus Ecion).

A Gázai övezetben 2005 óta egyetlen zsidó sem él, miután Ariel Saron akkori miniszterelnök egyetlen utasítással, hatósági erővel kiköltöztette a zsidó lakosságot.

A Szentföld geopolitikájához tartozik Jordánia is, amelynek területét Nagy-Britannia 1921-ben egyszerűen leszakította a Népszövetség (az ENSZ elődje) által a zsidó állam számára fenntartott területről, és azt egy szaúdi beduin hercegnek ajándékozta.

(Állítólag Sir Winston Churchill ötlötte ki egy taxiban, hogy mi módon jutalmazza meg a törököktől a britekhez átpártolt beduin méltóságot, aki I. Abdallah néven „Tranzjordánia” királya lett, és aki nem volt más, mint a ma uralkodó II. Abdallah dédapja. Életét Jeruzsálemben „palesztin” arab merénylő golyója oltotta ki.)

Jordánia területe közel 90 ezer km². Lakosságát az utóbbi évek szíriai menekültáradatával együtt 10 millióra (!) becsülik. Sem víztartalékkal, sem elegendő élelmiszerral nem rendelkezik.

A sivatagi királyság területének csak töredéke művelhető. A Holt-tenger keleti feléből kinyert vegyi anyagokon és a turizmuson kívül lényeges jövedelme nincs.

A hagyományos nyugatbarát királyság nyugati támogatásból és a szaúdi rokonság adományaiból tartja fenn magát.

Mindezek tudatában milyen esélyei vannak a „kétállami megoldásnak”?

A kifejezést e sorok írója kénytelen a hitleri „Endlösunghoz” (végső megoldás) hasonlítani.

A Palesztin Autonómia vezéraljei nagyjából a következők: 1. A leendő palesztin államban nem lakhat zsidó; 2. A leendő palesztin állam teljes

szuverenitást követel gazdasági és katonai téren; 3. A leendő palesztin állam határai azonosak az 1949-es tűzszüneti határokkal (esetleg kölcsönös határkiigazításokkal). Ezt hívják konyhatnyelven zöld határnak (Green Line), vagy 1967-es határoknak.

Ez azt jelenti, hogy a megalakítandó palesztin államnak közvetlen határa lenne Jordániával. Ez pedig lehetővé tenné rakéták, aknagránátok, lövegverek és fegyveresek korlátlan, ellenőrizhetetlen beáramlását.

A független palesztin állam határai szinte mérték távolságban húzódnának Izrael központi városaitól, valamint a loddí Ben Gurion repülőtérrel.

Gyors aránypárhuzamítás: ha a Gázai övezetből 2001–2014-ig, a legutóbbi katonai akcióig 20 ezer rakétát és aknagránátot lőttek ki Izraelre, akkor a 15-ször nagyobb Nyugati Partról a palesztin függetlenség már első éveiben mennyit fognak?

Betonfal, szögessdrót kerítés választ el embertől embertől. A sémi törzs két ősi népét, milliokat innen, milliokat onnan.

Tragédia.

Az egyik nép kétezer éves száműzötése során felvette szétszórátása civilizációinak minden vívmányát. Saját kultúráját az övékével gazdagította, miközben nekik is bőven adott a magáéból (a fizikai, kémiai, orvosi, irodalmi Nobel-díjak negyede-harmada zsidó vagy zsidó száрма-

zású; a kiemelkedő matematikusoknak még nagyobb aránya).

Az arab népek – beleértve a hetvenes évek óta „palesztinnak” nevezett szentföldi arabságot – e teljesítmény töredékére sem voltak képesek.

Ennek tudata, a tehetetlen irigység szülte gyűlölet még nemzedékekig elválaszthatja Izraelt a Közel-Kelet népeitől. Terror, halottak, életfogytiglan megcsönkített sérültek serege. Izraelnek nem volt és nincs más lehetősége, mint a két világ, a kétféle lakosság hatékony kilövetésével. Falal, kerítéssel, átkelőpontokkal.

(Az iszlám hatásáról itt nem kívánok értekezni. A magukat kereszténynek nevező népek történelme sem az emberiségről szól.)

Keresztes háborúk, máglyán elevenen elégett „eretnekek” és „boszorkányok”, az európai zsidóüldözések kínzásai, világháborúk, Auschwitz, Gulag... Káinnak sok arca van.)

Izrael Törpeállam, hátában két ellenséges arab törpeállammal, hosszú távon nem életképes.

Belső konfliktusokkal teli társadalma is súlyos kérdéseket vet fel.

Izrael polgári és katonai vezetésének nehéz döntéseket kell hoznia. Minden eddiginél nehezebbeket.

Isten óvja Izraelt.

Halmos László

Hallani az Örökkévalót

„A jelnyelv, a siket kultúra nagy szerelmeseként és őszinte híveként lettem jelnyelvi tolmács, aki a siketek és a hallók között a verbális kommunikációt létrehozta, a siketek nyelvét, a jelnyelvet lefordítja hangzó (esetemben magyar) nyelvre, és természetesen viszont, a magyar nyelvet jelnyelvre.” Maulis Ágnes írása (magyar jelnyelvi tolmács, MHZSE tag)

Az életem ennek a szerelemnek a bűvöletében telik, és egyre mélyebb síkokat és dimenziókat tár fel előttem. A jelnyelv éppen olyan verbális kommunikációs eszköz, mint a hangzó nyelv.

Egy önálló nyelvről van szó, melynek többféle változata létezik még hazánkban is, és országonként is eltérő. Magyarországon 2009 óta a magyar jelnyelv is hivatalos nyelvenek számít, mely a kb. 60.000 magyar hallássérült elsődleges nyelve, siket szülők esetében az anyanyelve.

A siket (ez a politikailag korrekt kifejezés – régebbi, már nem p. c. kifejezéssel süket) emberek leginkább nyelvi és kulturális kisebbségként szeretik definiálni magukat szerte a világon.

Már Mózesről feljegyezték, hogy törvénybe foglalta a siketek védelmét. A Tórában, Mózes harmadik könyvében így szerepel: „Kötelességeink embertársainkkal szemben. Ne átkozz süketet és vak elé ne vess gáncsol, hanem félj Istenedtől; én vagyok az Örökkévaló.”

Ez egy több mint ötezer éves utalás, tehát már az igen régi korokban is ismerték ezt az állapotot (nem betegség!), és védelmezték ezeket az embereket.

A siket világon belül létezik egy kis közösség, a zsidó siketek közössége: a Magyar Hallássérült Zsidók Egyesülete (MHZSE). Ez az a köze, ahol összefonódik a siket kultúra a zsidó hagyományokkal.

És ez az a köze, ahol összefonódott saját életem e két meghatározó és lényegítő területe. Ahol napról napra megélem és felfedezem a siket kultúrát és a zsidó identitást a jelnyelvi tolmácsolás tükrében.

Személyes érintettsémem okán erős kihívást éreztem, hogy megismerjem ezt a közösséget, kapcsolatba lépjek velük. Mára már aktívan dolgozom az egyesület életében, szervezési és tolmácsolási feladato-

Maulis Ágnes

kat is ellátok – többek között istentiszteleteket is tolmácsolok.

A zsidó felekezeti tolmácsolás témája nagyon különleges, és mindmáig viszonylag érintetlen területet ölel fel. Extrán kacifántos feladat, mert három, időnként négy nyelvet foglal magában, úgymint a magyar hangzó nyelvet, a héber hangzó nyelvet, a magyar jelnyelvet, és igény szerint az ún. jelesített magyar nyelvet.

Az MHZSE a megalakulásuktól kezdve, 1992 óta folyamatosan működik, pedig ekkor még nem is létezett a jelnyelvi tolmácsolás mint szakma Magyarországon. Az évek során eljutottak odáig, hogy most már hitközséghez is tartoznak, és a különféle – akár hitéleti, akár egyéb – társas programjaikon (pl. kirándulásokon) rendszeresen együttműködnek velük tolmács, esetenként több is. Az egyik ilyen szervezett út alkalomával a közösség járt Izraelben is – így teljesítve az egyik legnagyobb míkvát.

A siket tagok ugyanúgy részt vesznek a zsinagógában az istentiszteleten, mint a hallók társadalom. Értik, hogy mi történik, tudják követni az eseményeket, sőt, aktívan részt vesznek benne. A tagok egyenjogúsága a tolmácsolásnak köszönhetően javult, a vallásgyakorlás terén közel azonos lett a hallókéval.

Hitük megélését sok tényező árnyalja. Az imakönyvben magyarul (is) vannak az imák, mégis annak használatát erősen befolyásolja a

hallássérültek egyéni magyar nyelvi kompetenciája (szövegejtése). Bár ez egyéni szinten változó, nagy általánosságban nehezebb dolguk van megélni a vallást. De van egy erős identitás, egy közös motiváló erő, amely az összes nehézség dacára mégis felülkerekedett, s így létrejött egy hallássérült zsidó közösség a nagy zsidó közösségek közül.

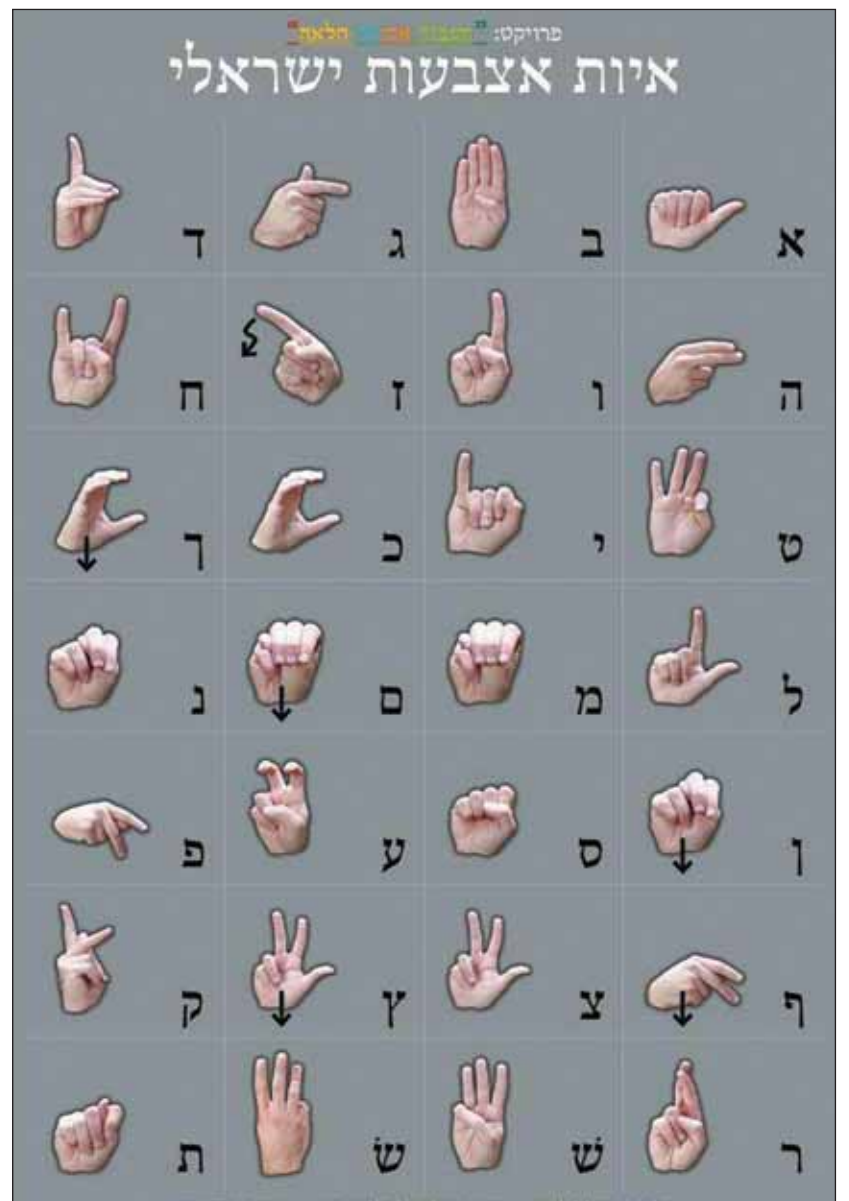
Régebben az istentiszteletből csak a drása, a hetiszakasz volt akadálymentes, azaz amikor a rabbi magyarul (ill. adott ország nyelvén) beszél. (Akadálymentes: amikor ugyanúgy tudják követni az eseményeket, mint a hallók. Ezt ugyanúgy akadálymentesnek hívjuk, mint amikor a mozgássérülteknek pl. rámpát építenek.) A hetiszakaszt követő ötven percből, amikor teljesen héberül folyik az istentisztelet, gyakorlatilag kimaradtak.

Izraelben a héber nyelv természetesen nem külön kihívás sem a hallássérülteknek, sem a tolmácsoknak. Magyarországon viszont igen. És ez a tény jócskán befolyásolja a vallási életet. Mára azonban eljutott az egyesület odáig, hogy két hivatásos tolmács is van, akik az istentisztelet egészét át tudják adni.

A munkám és a kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy a héber nyelv magas fokú ismerete nem kizárólagos feltétele a zsidó istentiszteleti tolmácsolásnak. Megkerülhetők vallási hovatartozása révén ezekkel az ismeretekkel rendelkeznie kell. Így ha héber nyelvi tárgyalási kompetenciája nincs is, az imákat jól ismeri, és ha változás lép fel az istentisztelet imarendjében, akkor is követni tudja az eseményeket.

Ehhez nagyon nagyfokú és mély vallási ismeret is szükséges. Ezt szerintem – ami csak az én feltételezésem – nem lehetséges megoldani egy „külsős” tolmács segítségével. A tolmácsnak vallási hovatartozása révén ezekkel az ismeretekkel rendelkeznie kell. Így ha héber nyelvi tárgyalási kompetenciája nincs is, az imákat jól ismeri, és ha változás lép fel az istentisztelet imarendjében, akkor is követni tudja az eseményeket.

Itt két zárt és egzotikus világ találkozik: a siketeké és a zsidóké. Hangsúlyt kapnak az esetleges kulturális különbségek. Ilyenkor léphet életbe a tolmács közvetítő szerepe, akinek a munkája nem áll meg az információ

átadásánál. Sokszor érzem úgy, hogy a két kultúra közötti harmóniához szükséges egyensúlyi állapot fenntartói is ők.

Amit nagyon meg lehet a siketektől tanulni, az a büszkeség. Talán a fiataloknál más a helyzet, mint az öregeknél, de az idős siketekre általánosságban jellemző, hogy büszkének a siketségükre. Büszké a kultúrájukra, büszké a nyelvükre. És emiatt a siket zsidók, szintén általánosságban, nagyon büszké zsidók is.

Ez a vallás abban is egyedülálló, hogy az identitás, a fővállalás kérdésében nem feltétlenül szükséges a hitéletet gyakorolni. Az ember ugyanúgy zsidó lehet akkor is, ha nem jár zsinagógába, vagy nem tartja a szombatot. A kultúrában ugyan nagy része van a vallásnak, de anél-

kül is működik.

Ezt azért tartom fontosnak megemlíteni, mert maga az MHZSE nem a tolmácsra épül, hanem a tagokra. A tolmács „kényelmesebbé” teszi a vallásgyakorlást, közel egyenrangúságot vív ki a hallókkal, de a siket zsidók a hallók nélkül is működő közösség. Ők, ha nincs zsinagóga, nincs rabbi és nincs tolmács, akkor is hallássérültek és akkor is zsidók. Ez a két dolog nem változik ettől. És ez nagyon fontos.

Előretételezve a jövőbe, az MHZSE tagjaival együtt reménykedünk, hogy sikerül a háború utáni harmadik-negyedik generációs ifjúságot megszólítani, az egyesület virágzó kulturális és vallási életét továbbra is fenntartani.

Új Kelet nyomán

A német erdőtől a kecskeméti jogászbálon át a Hegedűsig

Frischmann Edgár munkája ma is fontos a főügyészségen és a zsinagógában is

A Hegedűs-Csáky-zsinagógában sábeszkor, április 20. napján köszöntötték a hívek dr. Frischmann Edgárt, a zsinagóga doyenjét 95. születésnapja alkalmából. A körzet ajándékát Schöner Alfréd főrabbi és Müncz László elnök adta át az ünnepeltnek. A nevezetes alkalomból adjuk közre e korábban született írást Frischmann Edgár életéről és munkásságáról.

A Hegedűs-zsinagóga világi elöljárójaként a hitközség pénzügyeit felügyeli. Jelenleg is a Pest Megyei Főügyészség megbecsült tagja, ahová nap mint nap bejár mint az érdekvédelem vezetője. Saját autójával, amelyben ő maga ül a volánnál. Első generációs holokauszt túlélőként megjárta a poklot, de a hitét nem veszítette el.

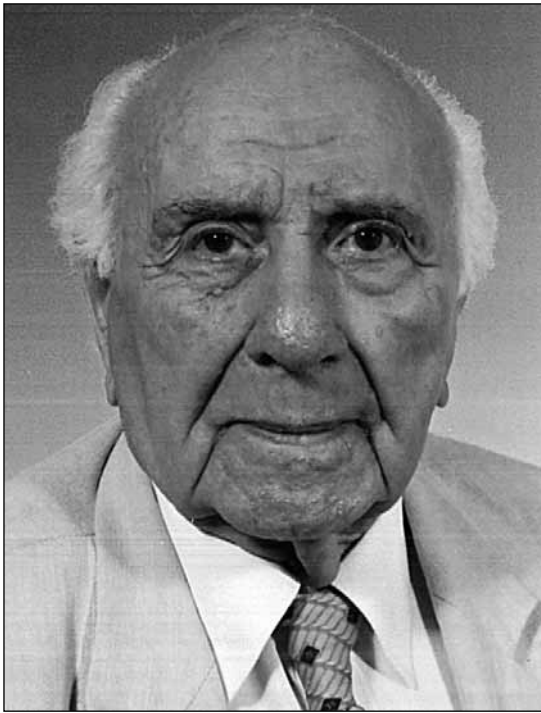
Mosolygós, energikus ember, frissességével kitűnik társai közül.

Dr. Frischmann Edgár szervezte olyan állapotban van, mondják az orvosok, hogy azt egy 55–65 év közötti ember is megirigyelhetné. Az idős férfi élénk és fürgé – amikor ott van a Hegedűsben, ő a közösség szíve. Baseballsapkájában hetykén ül a helyén, és csak úgy sugárzik belőle az életerő. Ha kell, beül az autójába, és elruccan a Balatonhoz egy értekezletre, ahol élénken vesz részt a vitában. Azon meg végképp elámul az ember, amint bevarrja a Pest Megyei Főügyészségre, ahol nap mint nap aktívan foglalkozik az érdekvédelem problémáival. Hetvennégy éves koráig szolgált mint főügyészségi tanácsos, jelenleg szb-titkár. „Nyugdíjasként független vagyok – mondja. – És mint a szakszervezet titkára szeretek harcolni a dolgozók érdekeiért.” Vajon honnan veszi ezt a fiatalokat megszegyenítő kondíciót? „Adottság, így születtem” – feleli egyszerűen.

Az egyetem után a celldömölki járásbíróvá helyezték ki fogalmazónak. Egy év múlva az ügyészség új-járalakulásával került a kecskeméti ügyészségre, szintén mint fogalmazó, majd 1953 novemberében a Kecskeméti Megyei Főügyészség lett a munkahelye.

Mindig a jog érdekelt, a nemzetközi és a büntetőjog. Főként az, miképpen lehet biztosítani a fennálló törvényességet.

1956-ban a forradalmi bizottság tagja volt, a zsidó ifjúság egyik vezetője. Már korábban, 1945-ben megválasztották a Munkaszolgálatosok és Antifasiszták Országos Szövetsége ifjúsági titkárává, később a külügyi osztály megszervezésével és vezetésével bízták meg. Eredetileg diplomáciai pályára készült mint a Külügyi Intézet hallgatója, ahol ez irányú tanulmányait is befejezte. Diákja volt a Külügyi Akadémiának is. Még az antifasiszta világtörvényszék megszervezését is rábízták, nem ő tehetett róla, hogy a terv a Tito-féle külpolitikai események miatt dugába dőlt. Sok szakmai siker van mögötte a pályán, sőt, az ő fejéből pattant ki az ötlet, hogy legyenek Kecskeméti Jogásznapiak, és azt követően jogászbálon. Ez az egész me-

gyét lázba hozta, aztán országos mozgalom lett belőle.

1942 óta lakik a Kresz Géza utcában, az Újlipótváros szívében. Szeret itt élni – közel van a Duna-part, könnyedén át lehet menni a Margitszigetre. Közben rabul ejti az embert a városnegyed bája, a polgáris hangulat, az átpolt utcák, a lámpaoszlopokról alácsüngő színes virágok.

Frischmann Edgár világi elöljáró a Hegedűs-zsinagógában, immár a harmadik ciklusát tölti. „Kell egy jogász a körzetnek” – ezzel keresték meg körülbelül tíz éve, ő pedig szívesen mondott igent.

Baráti köre a kora okán lassan megszűnik. Sokan elmennek, mondja kicsit szomorkásan, bár a kollégák között az ügyészségen nagyon jól éri magát. Legjobb barátja Chicagóban él, világhírű orvosprofesszor, akadémikus. Együtt voltak munkaszolgálatosok, együtt bujkáltak a Dózsa György úti templom tornyában, ahol csodálatos módon találkozott a szüleiével. Amikor elfogták őket, a lágerben azt a tanácsot kapták szintén deportált norvég diákoktól, mondják, hogy lakatos a foglalkozásuk, akkor talán megúszhatják. A legjobb barátja édesapjával, egy neves mérnökemberrel voltak együtt. A sachsenhauseni táborba kerültek, ahová először csak politikai foglyokat, később zsidókat is szállítottak. A front közeledtével aztán 200 kilométeres halálmenetben hajtották őket végig a vidéken. Edgár akkor is jobb

erőben volt a többségnél: egyik bajtársát, Doktor Imrét jó darabon a hátán cipelte, így mentette meg az életét. Az erdőbe érve, a náci sorba állították a foglyokat, akik azt hitték, végük, ám kínzóik váratlanul elmenekültek, nyilván a front közelsége miatt. A legyengült, kiéhezett emberek három álló napig bolyongtak a fák között; a kivezető utat végül a korábban arra hajtott stórsáraiak holtteste mutatták nekik.

„Senki sem tud olyasmit kitalálni, ami ne történt volna meg” – mondja Edgár a borzalmakról. A rémálom már az első zsidótörvénnyel kezdődött: „Rosszul lettem, amikor kijelentették, hogy nem vagyok magyar” – emlékezik. És emlékezik a táborbeli kivégzőhelyre, arra, hogy „céltáblának” használták az embereket. Az SS-legényekre, akiket kioktattak, hogy nem kell elszámolniuk a felügyeletükre bízott emberekkel. A furdóban a túlélés szolgálatába állított akasztófahumor mondatta velük: „na, itt gáz vagy víz jön a zuhanyból?” Mások rájuk szóltak: „Gyerekek, ezzel nem illik viccelni.” Hiába, megszokták a halál közelségét.

Frischmann Edgár nem tartozik azok közé, akik hallgattak a szörnyű élményekről, sőt, minden alkalmat megragadott, hogy nyilvánosan beszéljen róluk. Számos holokauszt-rendezvényen kértek fel szónoknak. Gyakran szerepelt a rádióban, a tévében. Akárcsak jogászként: Mikrolánc címmel a Kossuth adón volt félórás műsora, amelyben jogi anomáliákat elemzett, olyan témákat mutatott be, mint a szomszédviták rendezése, a fogamzásgátlás vagy a paraszolvencia ügye. Az egykori Rádióújságban Bajor Nagy Ernő fényképes portréinterjúhozott le róla. Izraelben szintén járt, tagja volt a delegációnak, amelyet a különböző generációk, fiatalok és idősek hétnapos találkozására rendeztek. A közelmúltban Berlinben interjú készítették vele mint a Sachsenhauseni Koncentrációs Táborok Nemzetközi Bizottságának alelnökével.

A vidám, energikus férfi az a fajta idős ember, akit a fiatalok szeretnek. Örömmel tesznek neki kisebb-nagyobb szívességeket a közös munkahelyen, még az ebédjéért is elmennek.

Edgár népszerű ember.

Rados Virág

Bejutni a Lauderbe

A tavaszi nyílt nap után kezdődik a felvételi időszak. Az első osztályba jelentkezők száma meglehetősen nagy, tavaly óta növekedett. Bár sokan vannak az elsőbe jelentkezők, s nyilván nem tudunk mindenkit befogadni, akiktől lenne, de a bejutás esélye reális minden felvételiző számára. A magasabb évfolyamokra is rengetegen jelentkeztek, s bár ott nem indítunk új osztályokat, egyes osztályokba néhány gyereket fel tudunk venni.

Örülünk a felénk irányuló érdeklődésnek, hiszen olyan családok jelentkeztek nagy számban, akik számára az iskola huszonhét évvel ezelőtti létrejött. Fontos tudni, hogy elértük őket, hogy szívesen útra kelnek Dunán innen és túl.

Sajnos a fizikai terünk véges. Mint látjátok, próbálunk bővíteni, állandó építkezésben, átalakulásban vagyunk. A főépületünk óvoda felőli oldalán az ösvény áthelyezése az ebédlő bővítését készíti elő, ami nyáron meg is fog történni. A gimnázium felé eső folyosó bal oldalán új tanárik jöttek létre az elmúlt nyáron. Aki arra jár, láthatja, hogy a jobb oldal is elő van készítve a beépítésre, itt csoportszobák lesznek. Új tornacsarnokot is tervezünk, a tornaterem meghosszabbításaként a jelenlegi műfüves pálya alá.

Keressük tehát a bővítés lehetőségeit, de ezek a mostani építkezések nem új osztályok befogadásáról szólnak, hanem arról, hogy a létszámok növekedése miatt a csoportbontások száma is növekedett, s így egyre több teremre van szükségünk.

A felénk irányuló megnövekedett figyelem persze örömteli, de felelősséggel is jár. Mindent elkövetünk azért, hogy növeljük azon családok és gyerekek számát, akik a Lauder falain belül találhatják meg az iskolát és a

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Lengyelország

A zsidó közösség megemlékezett az 1968 márciusában kezdődött antiszemita kampányról, amelynek során mintegy 14.000-en – többségükben holokauszt túlélők – kényszerültek az ország elhagyására. *Golda Tencer*, a varsói Zsidó Színház igazgatója az ünnepségen kijelentette, hogy „szüle-

amelynek során 782, Romániából menekült zsidó, köztük mintegy 100 gyerek, valamint a tízfős személyzet pusztult el. A beszédek és a gyászima elhangzása után a résztvevők korszorukat dobta a vízbe azon a helyen, ahol a hajó egykor horgonyzott. A bolgár zászló alatt közlekedő, Konstancából induló, erősen túlterhelt, eredetileg luxusjachtok épült

Michael Soberman, az izraeli nagykövetség szóvivője

inknek sok évvel a háború után másodsorú is távoznuk kellett az országból. Elzavartak minket, de a barátságunkat nem tudták széttörni.” *Michael Soberman*, az izraeli nagykövetség szóvivője, akinek a családja 1969-ben menekült el Lengyelországból, hangsúlyozta, hogy ez az időszak a lengyel zsidóság ezeréves történetének fájdalmas szakaszát jelenti. Ötven év telt el a tragikus események óta, de az elüldözött zsidók még nem kapták vissza lengyel állampolgárságukat.

Németország

A berlini székhelyű, antiszemita-mussal foglalkozó kutató- és tájékoztatóközpont 2016. évi jelentése szerint az antiszemita provokációk száma a német fővárosban 470 volt, ami 16 százalékos növekedést jelent 2015-höz képest. A zsidó közösség vezetői úgy vélik, az aggasztó jelenséggel a szövetségi kormányban is foglalkoznia kell. *Joseph Schuster*, a Németországi Zsidók Központi Tanácsának elnöke az alsó-szászországi parlamenthez intézett üzenetében hangsúlyozta, hogy „a gyűlöletre figyelni kell, bármi legyen is az eredete. Nagyon fontos, hogy a civil szervezetek, a politikai vezetők tiltakozzanak az erősödő antiszemitaizmus és a szélsőjobboldali nézetek ellen, különösen azért, mert a német Legfelső Bíróság nem talált elég indokot a neonáci párt betiltására.” Az elnök szerint a szélsőségek elleni harchoz eszmei és anyagi támogatás szükséges. Figyelni kell a muzulmánok közötti zsidó- és Izrael-ellenességre, de a közösség elutasítja az iszlám vallás elleni gyűlölet minden fajtáját.

Törökország

Vasip Sahin kormányzó és *Isak Haleva* főrabbi részvételével Isztambulban megemlékeztek a Struma hajó 1942-ben történt tragédiájáról,

Struma Palesztina felé tartott utasival, de a motor meghibásodása miatt ki kellett kötnie egy Isztambul közeli dokkban. Német követelésre az utasok nem szállhattak ki, az angolok viszont ellenezték, hogy a Struma folytassa útját. Amíg a hajó a dokkban időzött, az isztambuli zsidó közösség juttatott élelmet és ivóvizet a menekülteknek, akiket a román hatóságok utazásuk előtt teljesen kifosztottak. Kilenceti várakozás után az üzemképtelen járművet a törökök kivontatták a tengerre, ahol állítólag egy szovjet tengeralattjáró elsüllyesztette. A vízbe fulladt emberek mentésével senki sem foglalkozott. A tragédiát egyedül a 19 éves David Stoliar élte túl.

Görögország

Az athéni parlament elfogadta az új törvényt, amely lehetővé teszi, hogy a holokauszt túlélőinek leszármazottai görög állampolgárságot folytathassanak. 2011-ben már döntés született arról, hogy az országból eltávozott túlélők visszakaphassák állampolgárságukat. *David Saliel*, a Zsidó Hitközségek Központi Tanácsának elnöke „erkölcsi győzelemnek” nevezte az új törvényt, melyet a közösség már régóta szorgalmazott. A baloldali kormány, a Syriza képviselői támogatták, az ellenzéki Új Demokrácia viszont tartózkodott a parlamenti szavazáson. A szélsőjobboldali Arany Hajnal ellenezte a törvény elfogadását. Görögországban jelenleg mintegy 5000 zsidó él. A második legnagyobb városnak, Szalonikinek a soá előtti 55 ezerrel szemben jelenleg már csak ezer zsidó lakosa van.

Kovács

közösséget. Ezen a telken az épületek befogadóképességük határa felé közelednek. Az intézmény tanulói létszáma 2017 szeptemberére átéli a 800 főt, ami körülbelül 250-nél több lauderest jelent, mint négy évvel ezelőtt volt.

Akik hozzánk készülnek az elkövetkező napokban, hetekben, azoknak kívánok sok sikert, vidám és kiegyensúlyozott játszózhatat vagy felvételt! Várjuk őket szeretettel!

Korányi Gábor főigazgató

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlépcsővárosban garzonlakás turisták-nak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentall.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozdáskorlátozottakhoz hához megyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Budapest központjában, több zsinagóga és nevezetesség közelében, olcsó szálláslehetőség! Már most gondoljon csoportos kirándulásra, összegyűjtésre, kikapcsolódásra, tanulmányútra! guruhotel@gmail.hu, +36-1-400-8278. Nézzé meg kínálatunkat!

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, képeslapokat. 06-20-522-5690, este 06-1-322-8439.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakát nyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammot I.-ben (III. em. 312-es üzlet), a II., és a VI. kerületben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Hírek, események röviden

– **Szeretkórház.** Sábbát záchorkor, születésnapja évfordulóján emlékezett Deutsch László főrabbi Kármán Györgyre, a rabbiképző zsinagógájának egykori kiváló orgonistájára, a Zsidó Egyetem kántorképző tanzenkének vezetőjére. A háftárát egyik végzettje, Szilágyi Gábor kántor mondta el. Az eseményen jelen volt Kármán György testvére, Kármán Júlia is.

– **Adomány.** Kovács Attiláné 500 Ft-ot küldött az Igaz Emberekért Alapítványnak a Jad Vasem-kítűntetettek megsegítése céljából.

– **Koszorúzás.** Az 1848/49-es forradalom és szabadságharcra emlékezve a Batthyány-örökmécsésnél a hagyományoknak megfelelően a Mazsihisz nevében koszorút helyezett el Apró József, az 56-os Hagományörző Veteránok Világszövetségének elnöke és Sándor János egyesületi tag.

Tisztelt Szülők!

Közeledik az iskolakezdés ideje, s ilyenkor már minden családban nagy izgalmattal tervezik az első osztályba lépő gyermekek sorsát.

A beíratás várható időpontja **2017. április 20–21. vagy 27–28. lesz.** Felhívjuk szíves figyelmüket arra, hogy a jelenleg érvényes köznevelési törvény lehetőséget ad arra, hogy a „Hit- és erkölcsan” tárgy oktatása keretében a gyermekek az iskolában zsidó hitoktatásban részesüljenek, amelyet a Mazsihisz Oktatási Osztálya szervez. Évek óta növekvő létszámban tanítjuk – az iskolák órarendjéhez igazodóan – az érdeklődő gyerekeket. Az órákat a zsidó hittudományban jártas, a hagyományrendszert pontosan ismerő, a hitoktatás módszereit kiválóan alkalmazó szakemberek tartják, akik diplomájukat az ORZSE szervezésében szerezték meg. A foglalkozások az életkorhoz igazodnak. A munkát az új tankönyvek is segítik.

Amennyiben szülőként első osztályos gyermekük részére a zsidó hitoktatást választják, akkor ezt kérjük, jelezzék az iskolai beíratkozás alkalmával a beíratást végző pedagógusnak.

Figyelem! A felsőbb osztályban tanuló diákoknak is lehetőségük van bekapcsolódni a zsidó hitoktatásba. Ebben az esetben a szülőknek az iskola igazgatójánál kell május hó folyamán ez irányú szándékukat bejelenteniük. Az iskolák a beíratkozottak névsorát összegyűjtve küldik meg osztályunkra. Így indulhat zökkenőmentesen a hitoktatás a 2017/18. tanévben.

Bővebb információért forduljanak hozzánk, levelüket az oktatás@mazsihisz.hu címre juttassák el. Megtisztelő bizalmukat előre is köszönjük.

Csillag Ferenc
Mazsihisz
Oktatási Osztály vezetője

Programajánlat

Spinoza Színház
(1074 Budapest Dob u. 15.)

Április 3. (hétfő) 19 óra: Neil Simon: A vacsorameghívás – vígjáték

Április 6. (csütörtök) 19 óra: Ronnyos életek – kabaré

Április 13. (csütörtök) 19 óra: Heller Ágnes estje

Április 19. (szerda) 19 óra: Platón: A védőbeszéd – monodráma PREMIER

Április 20. (csütörtök) 19 óra: Fellegi Balázs: Leonard Cohen-koncert

Április 23. (vasárnap) 19 óra: Herzl – kávéházi dráma

Április 24. (hétfő) 19 óra: Miért nem marad reggelire? – vígjáték

Április 25. (kedd) 19 óra: Gábor György: Talmud, Tóra és a többiek

Április 26. (szerda) 19 óra: Rose – monodráma

Április 27. (csütörtök) 19 óra: ALMA – Liberálisok klubja

Április 30. (vasárnap) 20 óra: Nemzetközi Jazz Nap – Kárpáti Dódi Priváti Projekt

Generációk Klubja (Hunyadi tér 3. 1. emelet)

Április 3. (hétfő) 15 óra: Fűz Gábor játszik mindenki kedvére. E hónap 10–17-ig peszách!!!!

Április 24. (hétfő) 15 óra: „Volt, Van és Lesz” címmel a körzet elnöke és elnökhelyettese tart előadást. Kívánunk mindnyájatoknak kóser ünnepet!

Budai Micve Klub (II. Frankel Leó út 49.)

Április 2. (vasárnap) 19 óra: Odesszai kocsmadalkok. Jávari Ferenc (Fegyva) és Dunai Tamás zenés estje.

Április 16. (vasárnap) Élet Menete

Április 23. (vasárnap) 18 óra: Könyvbemutató és beszélgetés Dobos Erzsébettel, az Alija szerzőjével. Beszélgetőtárs: Sólyom Gábor.

Április 30. (vasárnap) 18 óra: A ma ismert világot teljesen elsöpri az ipari forradalom 4.0. Gerő Zsolttal beszélget Csillag Ferenc.

Állandó programjaink: Csütörtökönként Frankel Baráti Kör. Ez a program április 6–18-ig peszách miatt szünetel.

MAGÁNNYOMOZÁS

FELSŐFOKON!

***

KOBA

DETEKTÍVIRODA:

06-70-647-7766,

www.kobadetektiv.hu

Emigránsok

Madarak sebzett szárnyakkal billegnek,
szállni nem mernek,
szállni nem mernek.

Kádár Péter
Göteborg

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a már igen idős (85 év feletti) Jad Vasem-kítűntetettek, akik 1944-ben életük kockázatásával mentettek meg zsidó üldöztötteket. Előre is köszönjük. **Igaz Emberekért Alapítvány.** Adószámunk: 18040094-1-42.

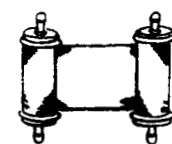
***

Az Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért kuratóriuma köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik önkéntes segítőként vagy adományaikkal támogatták a 114 éves műemlék épület fenntartását, folyamatban lévő rekonstrukcióját. Kérjük, hogy legyenek 2017-ben is támogatóink, és a 2016. évi szja 1% kedvezményezettjeként az Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért munkáját támogassák, segítve Európa, hazánk, városunk legszebb neológ zsinagógájának az új generációk számára történő megőrzését, a jövő nemzedékének való fennmaradását, az ennek érdekében megvalósuló rekonstrukciót. Adószámunk: 18451621-2-06.

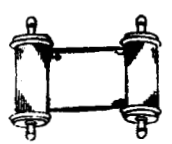
Adj a 1%-ot a **Zuglói Talmud Tóra Alapítvány** (Budapest, Thököly út 83.) részére. Az elmúlt évben 67.500 Ft-ot kaptunk, melyet kulturális és vallási rendezvényekre fordítottunk. Előre is köszönjük. Adószám: 18170696-1-42.

***

Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik a 2015. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány részére felajánlották. Az így kapott 80.636 Ft-ot a veszprémi zsidóság történetének kutatására megnyert pályázat önrészeként használtuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2016. évről beadott bevallásukban még többet fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. Adószámunk: 18927467-1-19.

IMAIDÓK

Templomok	Péntek este Ápr. 7.	Szombat reggel Ápr. 8.	Péntek este Ápr. 14.	Szombat reggel Ápr. 15.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuváros u. 4.	19.10	8.00	19.20	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.10	8.00	19.20	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	19.00	9.00	19.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	19.10	9.00	19.20	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
			Vidéken	
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykörösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	19.00	9.00	19.00	9.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.00	8.00	19.10	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	19.00	8.00	19.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	19.00	8.30	19.00	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Április 7. péntek	Niszán 11.	Gyertyagyújtás: 7.04
Április 8. szombat	Niszán 12.	Szombat kimenetele: 8.11
Április 10. hétfő	Niszán 14.	Erev peszách
Április 11-12. kedd-szerda	Niszán 15-16.	Peszách 1-2 nap
Április 14. péntek	Niszán 18.	Gyertyagyújtás: 7.14
Április 15. szombat	Niszán 19.	Szombat kimenetele: 8.22
Április 16. vasárnap	Niszán 20.	Erev peszách (2)
Április 17-18. hétfő-kedd	Niszán 21-22.	Peszách 7-8, kedden MÁZKIR

Válaszok gyógyszertámogatás ügyében

Az Új Élet 2017. február 15-i számában megjelent gyógyszertámogatási közleménnyel kapcsolatban eddig több kérdés érkezett, melyekre célszerűnek látszik nyilvánosan is válaszolni:

1. Nem rendszeres, hanem egyszeri gyógyszertámogatásról van szó, olyan esetben, amikor a szükséges gyógyszer ára jelentősen meghaladja az igénylő anyagi lehetőségét.

2. Az igényléshez az orvosi igazoláson kívül nemcsak az igénylőtől, hanem a vele egy háztartásban élő hozzátartozótól is szükséges mellékelni jövedelemigazolást.

Nem lehet előre megmondani az elküldött igénylés várható eredményét.

3. Pozitív válasz esetén a támogatás nem pénzben történik, hanem természetben, a szükséges gyógyszer megvásárlása útján.

Részletesebb tájékoztatás és adatlap továbbra is levélben vagy telefonon kérhető:

Vértes István, 1072 Bp., Dob u. 38.

Telefon (esti órákban): 06-1-321-3497

Pászka- és daraárusítás

II. ker., Frankel L. út 49.
Hétfőtől csütörtökig 7-12 óráig
Pénteken 14-18 óráig

IV. ker., Újpesti körzet,
Liszt F. u. 7.
9-13 óráig

VI. ker., Hunyadi tér 3.
10-13 óráig
Tel.: 06-70-620-5626

VII. ker., Bethlen téri körzet
Bethlen tér 2.
8.30-12 óráig

VIII., Nagyfuváros u. 4.
8-13 óráig

IX. ker., Páva u. 39.
Péntek délután 15-17.30 óráig

XI. ker., Lágymányosi körzet
Károli G. tér 5.
Hétfőn 7-9 óráig
Csütörtökön 7-15 óráig
Pénteken 10-17 óráig

XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.
Hétfőtől csütörtökig 9-10 és 14-16.30 óráig
Vasárnap 9 órától

XIV. ker., Zuglói körzet
XIV. ker., Thököly út 83. hátsó kis házban Kurcz Tamásnál
Kedden 14-17 óráig
Pénteken 8.30-14 óráig

XIV. ker., Scheiber-iskola büfége
8-13 óráig

XX. ker., Dél-pesti körzet
Téglagyár tér 9.
Pénteken 16 órától

VII., Budapesti Zsidó Hitközség II. em.
(Bejárat: Wesselényi u. 7.)
Hétfőtől csütörtökig 8-16 óráig
Pénteken 8-13 óráig
Vasárnap 10 órától
A délutáni rendezvények alatt is! Bankkártyás fizetést biztosítunk.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószervező:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB
IBAN:
HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjesztja a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:
mondai Kft., www.mondai.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Izraeli professzornő előadásai

Prof. dr. Rachel Sharaby történész, szociológus, a Bar Ilan Egyetem és az Askeloni Akadémiai Főiskola Szociológia és Antropológia Tanszékének, valamint az Interdiszciplináris Társadalomtudományi Tanszékének vezetője az ORZSE rektorának, *Schöner Alfréd*nak a meghívására vendégprofesszorként az Iszlám országok zsidósága tárgykörben tartott előadást az ORZSE-n, az IKI-ben és a Hegedűs-körzetben.

Prof. Sharaby kutatási területei magukban foglalják a közel-keleti zsidóság hagyományainak, a zsidó női szerepek változásának tanulmá-

nyozását, illetve a migráció általános kérdéseit. Ezen témakörökben számos írását közzétették izraeli és nemzetközi tudományos folyóiratok. Eddig nyolc könyve jelent meg héber és angol nyelven Izraelben és Európában. Prof. Sharaby a Hagira (Migráció) c. jelentős izraeli tudományos folyóirat alapító főszerkesztőjeként is tevékenykedik.

Az ORZSE zsúfolásig megtelt dísztermében hangzott el „A szinkretizmus jelensége az iszlám országokból Izraelbe bevándorolt zsidóság vallási-kulturális hagyományainak megújulási folyamatában” című tu-

dományos referátum héber nyelven, dr. Kárpáti Judit egyetemi docens tolmácsolásával. Az érdeklődő hallgatóság soraiból számos értékes kérdés érkezett az előadóhoz, aki örömmel és kellő alaposággal válaszolt mindenkinek.

A professzor asszony és férje, *Israel Sharaby* ezt követően látogatást tett az ORZSE könyvtárában dr. Tamási Balázs könyvtárigazgató szakavatott vezetésével, majd a zsinagógát tekintették meg. Az izraeli házaspárt lenyűgözte a hagyományokban gazdag magyarországi zsidó élet folytatóságossága, különösen a közösségünket ért katasztrófák és sorscsapások után. Sharabyék a Hegedűs-körzet látta vendégül sábbát idején, ahol közvetlenül is megismerkedhettek a magyar zsidósággal, a közösség tagjaival.

A Hegedűs-körzetben prof. Sharaby „A jemeni zsidó esküvő hennaszertartása Izraelben: generációs és kulturális híd” címmel adott elő, szintén héber nyelven. A jemeni tradicionális szertartásokról készült képek vetítése rendkívül izgalmassá tette a magas szintű tudományos ismertetést.

Az est kulturális jellegét *Pandzarisz Dina* varázslatos énekhangja és *Lamm Dávid* gitárjátéka tette még felemelőbbé. *Pandzarisz Dina* a különféle zenei kultúrák között magabiztosan mozog: szefárd-ladino, jiddis és héber dalok, a különböző évszázadok és földrajzi területek zenei stílusai – pl. a jemeni zsidó zene – is a repertoárjába tartoznak.

...és ideje van a nevelésnek

Vendégségbe készültünk a férjemmel, és kislányunk érdeklődve nézte, ahogy apja felveszi a szmokingját:

- Apa, ezt a ruhát nem kellene felvenned! – szólalt meg.
- Miért nem, kicsim? – kérdezte a férjem.
- Tudod, másnap reggel mindig fáj tőle a fejed!

***

Fiatalkolléganóm húga még óvodás volt, amikor a tűzoltóság oktatást tartott az oviban. A bemutató után a tűzoltó feltette a következő kérdést:

- Gyerekek, mit csináltok, ha ég a kabátotok?
- Megszólt az egyik kislány:
- Nem veszem fel!

***

Egyik nap az iskolában egy fényképész csoportképet készített az osztályról. A tanító néni megpróbálja rábeszélni a gyerekeket, hogy mindenki vegyen a képből.

- Képzéjétek el, milyen jó lesz, ha majd felnőtök, elveszitek a képet, és azt mondjátok, itt van Judit, ő orvos. Ez meg Gábor, ő autószerelő.
- Hátulról egy vékonyka hang:
- És itt a tanárnő, ő meg halott.

SPÁNN GÁBOR

„Hazahúzó”

Az egyik vidéki nagyváros zsidó hitközsége meghívott, hogy tartsak előadást évek óta jól prosperáló szabadegyetemükön. Mivel 65 elmúltam és *Horn Gyula szobra még nem került az erdő tömegsírba* – így az általa bevezetett kedvezmény sem. Gyakorlatilag ingyen utazom, csupán a helyjegyet kell megvennem. Így volt ez ennél az alkalomnál is. Az alig több mint 1 órás úthoz olyan ülőhelyet kaptunk, ami asztallal is rendelkezett, így mind elmondandó szövegemet memorizálni, mind újságot olvasni volt módom. De még mielőtt bármelyik személyes elfoglaltságomba fogtam volna, megérkezett szemben ülő útitársunk. Igazi mai fiatalember volt, kemény bőrönddel, rajta a világ államainak zászlajaival, de közepén legnagyobb méretben ott virított Nagy-Magyarország királyi címerrel ellátott vignettája. A bőröndöt fölrakta a csomagtartóba, a mindkét füléből kilógó vezeték végéről harsogott a zene a Hungária együttes egyik zenelöklőjével, melynek legszelídebb dala is úgy kezdődött: Szép vagy, szép vagy, Magyarország! Kosaras alkatú, bivalyerős fiatalember, akiről miután zakóját is levette, leolvashattam Magyarország egykori nagyságát. Tudniillik pólóján láthatóak voltak az elcsaított területek térképei, karján a Magyar Gárda felirat tetovált változata. Miután feleségemmel összenéztünk, úgy döntöttünk, hogy szigorúan csak a saját dolgainkkal foglalkozunk. De a Nagy Rendező másképp határozott. A mi fiatal barátunk előbb megvetően megnézett bennünket – gondolom, elméletben felmérte sémita vonásainkat, és korunkból kiindulva nem a Pitagorasz-, hanem a Taigetosz-tételt jutott eszébe –, ezután elővette a Barikád című papíralapú terméket, és azonnal a hátsó oldalra lapozva, elkezdte megfejtani az ott található keresztretjvényt. Kezében egy hatalmas golyóstollal tartott, amin jól olvasható volt a felirat: Magyar Nemzeti Arcvonal.

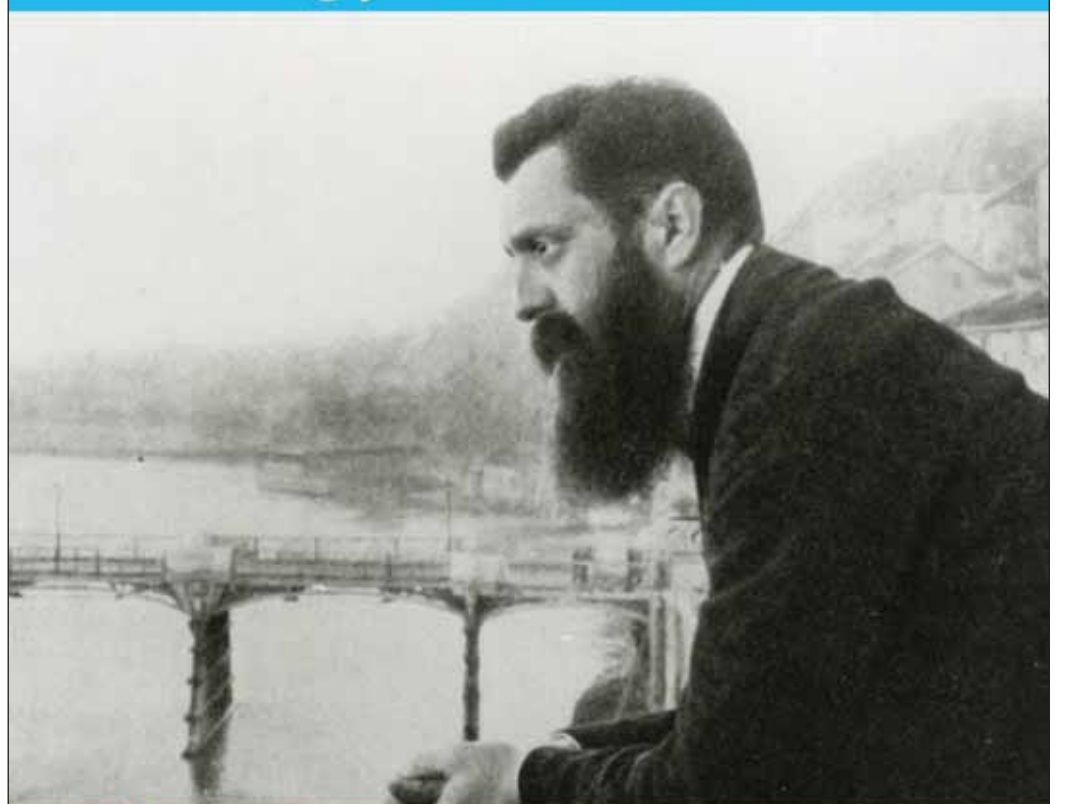
Eddig bírtam a passzív rezisztenciát. Elővettem egy rejtvényűságot, én is kinyitottam egy skandinávnál, és elkezdtem megfejtani a keresztretjvényt, kezemben a golyóstollal, úgy tartva, hogy ő leolvashassa feliratát: Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem.

Ahogy mondani szokták: „a kés megállt a levegőben”, és én magamban már kezdtem félni attól, hogy most fog megvalósulni a 70-es évek anekdotája: a pártház macskája felfalja a templom egerét. Az asszony, engem óvando, provokatív megjegyezte: elhoztam ám a krimidet is. De én úgy döntöttem, ha harc, hát legyen harc! Nem lett...

Közeledtünk úti célomhoz, és szinte ezzel egy időben fejeztük be a két rejtvényt. Alkalmi rajongóm rövid fejtörés után beírta az utolsó vízszintes betűsört: A magyar nemzet igazi megmentője, 7 betű, megoldás: Szálasi. Én nagyobb erőlködés nélkül fejtettem meg a függőleges hiányzót. A zsidó nép égből kapott ajándéka, mely megmentette őket az éhhaláltól, 5 betű. Gond nélkül irtam be, manna. Innen a többi már csak fantázia dolga volt. Elképzelttem, hogy a fiatalember a kisváros után a sok megálló egyikénél leszáll, felölti a Magyar Gárda uniformisát, és ragyogóan teljesíti a Táncháznak elnevezett lőtéren, már csak azért is, mert a céltábla figurájának fejéhez oda-képzeli túl zsidós fizimiskámat.

Én meglehetősen sikerrel tartottam előadást egy telt házas zsinagógában ezzel a címmel: Magyar zsidó tudósok és művészek, akik a zsidótörvények elől emigrációba kényszerültek.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal, a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-uia.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

AZ ÉLET MENETE BUDAPESTEN

Találkozó a Cipők a Dunaparton emlékműnél

2017 április 16. 14.30

ahonnan a Clark Ádám térre vonulunk a „0” kilométerkőhöz